

Računovodstvene informacije u funkciji nadzora društava za osiguranje

Omrčen, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:761339>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Sveučilišni diplomski studij - Računovodstvo i revizija

**RAČUNOVODSTVENE INFORMACIJE U FUNKCIJI
NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE**

Diplomski rad

Iva Omrčen

Zagreb, svibanj, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Sveučilišni diplomski studij – Računovodstvo i revizija

**RAČUNOVODSTVENE INFORMACIJE U FUNKCIJI
NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE
ACCOUNTING INFORMATION IN THE FUNCTION OF
OVERSIGHT OF THE INSURANCE COMPANIES**

Diplomski rad

Iva Omrčen, 0067531868

Mentor: Prof. dr. sc. Vesna Vašiček

Zagreb, svibanj, 2020.

SAŽETAK

Osiguranje je važan čimbenik današnjih gospodarskih i društvenih odnosa te društva za osiguranje doprinose gospodarskom razvoju prvenstveno kroz nastojanja da se smanji financijski učinak neočekivanog i neželjenog budućeg događaja koji može ugroziti sigurnost života, imovine i poslovanja. Zbog navedenog važnu ulogu u razvoju i obavljanju djelatnosti osiguranja imaju kontrolne funkcije koje bi trebale biti okrenute promatranju solventnosti i likvidnosti, upravljanju društvima, definiranju njihovih rizika, sagledavanju poslovne strategije i ostalih poslovnih vještina. Potrebno je istaknuti da uz navedenu funkciju supervizora i eksterna revizija također ima važnu ulogu u provedbi nadzora nad društvima za osiguranje. Najveće ograničenje u praćenju industrija osiguranja jest nedostatak kvalitetnih informacija temeljem kojih se može osim nadzora, provoditi usporedba među zemljama pa je tako na globalnoj razini potrebno provoditi usklađivanja pokazatelja i metodologije, te težiti razvoju baza podataka.

U nadzoru rada društava za osiguranje važna je uloga računovodstvenih informacija i financijskog izvještavanja. Cilj rada je istražiti korisnost i značajnost računovodstvenih informacija i financijskih izvještaja društava za osiguranje u nadzoru osiguranja te istražiti razlike računovodstvenih i drugih informacija u provedbi nadzora društava za osiguranje.

Ključne riječi: nadzor, društva za osiguranje, računovodstvene informacije, Solventnost II, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA)

SUMMARY

Insurance is an important factor in today's economic and social relations and insurance companies contribute to economic development primarily through efforts to reduce the financial impact of an unexpected and undesirable future event that may jeopardize the security of life, property and business. Due to the above, control functions have an important role in the development and performance of insurance activities, which should be focused on monitoring solvency and liquidity, corporate governance, defining their risks, reviewing business strategy and other business skills. It should be noted that in addition to the above function of supervisor, external audit also plays an important role in the implementation of supervision of insurance companies. The biggest limitation in monitoring the insurance industry is the lack of quality information on the basis of which, in addition to supervision, comparisons can be made between countries, so at the global level it is necessary to harmonize indicators and methodologies and strive to develop databases.

The role of accounting information and financial reporting is important in supervising the work of insurance companies. The aim of this work is to investigate the usefulness and significance of accounting information and financial statements of insurance companies in insurance supervision and to investigate the differences between accounting and other information in the implementation of supervision of insurance companies.

Key words: supervision, Insurance companies, accounting information, Solvency II, The Croatian Financial Services Supervisory Agency (HANFA)

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metoda prikupljanja.....	1
1.3. Struktura i sadržaj rada.....	2
2. OBILJEŽJA NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE.....	3
2.1. Opće odredbe nadzora	3
2.2. Postupak obavljanja nadzora	5
2.3. Uloga i ciljevi sustava nadzora društava za osiguranje	6
3. RAČUNOVODSTVENE INFORMACIJE.....	9
3.1. Obilježja i značenje računovodstvenih informacija.....	9
3.1.1. Važnost računovodstva u donošenju kvalitetnih informacija.....	11
3.1.2. Računovodstveni informacijski sustav	12
3.1.3. Odnos računovodstvenih informacija i menadžmenta.....	14
3.1.4. Kvaliteta računovodstvenih informacija.....	17
3.1.5. Računovodstveni standardi IASB-a za industriju osiguranja	19
3.2. Razlika između računovodstvenih i drugih informacija.....	24
4. VRSTE NADZORA I PROVEDBA NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE	26
4.1. Regulatorna Solventnost II	26
4.2. Nadzor društava za osiguranje od strane HANFA-e	33
4.3. Revizija društava za osiguranje	36
4.3.1. Uvodne odredbe	36
4.3.2. Revizorsko izvješće i ocjena revizora	40
5. ZAKLJUČAK	41
POPIS LITERATURE	42
POPIS SLIKA	46
POPIS TABLICA.....	47
ŽIVOTOPIS	48

1. UVOD

1.1 Predmet i cilj rada

Osiguranje je postalo nezaobilazni instrument današnjih gospodarskih i društvenih odnosa te danas društva za osiguranje doprinose gospodarskom razvoju prvenstveno kroz nastojanja da se smanji financijski učinak neočekivanog i neželjenog budućeg događaja koji može ugroziti sigurnost života, imovine i poslovanja. Zbog navedenog, poslovanje društava za osiguranje regulirana je i nadzirana djelatnost. U nadzoru rada društava za osiguranje važna je uloga računovodstvenih informacija i financijskog izvještavanja. U radu je naglašena i važnost revizije društava za osiguranje od strane eksternih revizorskih društava. Isto tako, u radu je prezentiran i o novi regulatorni okvir Solventnost II koji je postavio zahtjevna pravila poslovanja kojih se društva za osiguranje trebaju pridržavati. HANFA provodi nadzor zakonitosti poslovanja nad društvima za osiguranje u skladu s Zakonom o osiguranju te regulativom Solventnost II.

Predmet ovog diplomskog rada su računovodstvene informacije u funkciji nadzora društava za osiguranje. Glavni ovog cilj rada ustanoviti je korisnost i značajnost računovodstvenih informacija koje se u praksi u respektabilnoj mjeri temelje na financijskom računovodstvu te objasniti razlike računovodstvenih i drugih informacija u provedbi nadzora društava za osiguranje. Također je cilj rada rastumačiti pojam i obilježja nadzora koji je od izuzetne važnosti za poslovanje društava za osiguranje kako bi se očuvala održivost i stabilnost samoga sektora osiguranja, a posebice radi prevencije prijevara i pogrešaka u poslovanju.

1.2. Izvori podataka i metoda prikupljanja

Za cjelokupni teorijski dio rada kao izvori podataka korištena je literatura dostupna na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, knjige domaćih i stranih autora te publikacije. Također, korištene su internetske stranice Hrvatske agencije za nadzor društava za osiguranje te internetska stranica Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje.

1.3. Struktura i sadržaj rada

Rad se sastoji od pet poglavlja. U prvom poglavlju, uvodu, definirani su predmet i ciljevi rada, navedeni su izvori podataka i metode ispitivanja te je prikazana sama struktura i sadržaj rada.

Drugo poglavlje bavi se definiranjem nadzora osiguranja, ključnih postupaka obavljanja samoga nadzora te njegovom ulogom i ciljevima.

U trećem poglavlju definirane su računovodstvene informacije. U ovom poglavlju objašnjavaju se vrste, obilježja i pojmovi računovodstvenih informacija te su općenito definirani računovodstveni standardi za industriju osiguranja.

Četvrto poglavlje bavi se vrstama i provedbom nadzora osiguranja. Definira se Regulatorna Solventnost II te sama provedba revizije društava za osiguranje od strane revizorskih društava i nadzor koji Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga provodi nad društvima za osiguranje.

U posljednjem poglavlju, zaključku, na temelju svih razrađenih poglavlja donose se i predočavaju zaključci o navedenoj temi rada.

Na kraju rada nalazi se popis literature, popis slika, popis tablica te životopis autorice diplomskog rada.

2. OBILJEŽJA NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

2.1. Opće odredbe nadzora

Pojam nadzora općenito se definira kao sredstvo kojim se postiže upravljačka funkcija. Upravljačka funkcija kao takva ima velik broj zadataka u koje se ubrajaju ujednačavanje pravila poslovanja, prilagođavanje postignuća s planiranjem te opskrbljivanje menadžmenta s potrebnim informacijama za potrebe ostvarivanja postavljenih ciljeva. Radi se o instrumentu upravljanja rizicima prvenstveno u smislu ublažavanja rizika koji mogu prouzročiti neostvarivanje unaprijed postavljenih ciljeva.¹

Računovodstveni nadzor drugačiji je pojam od samoga nadzora. Računovodstveni nadzor definira nadzor usmjeren na funkciju računovodstva. Djelatnost je koja brine o tome da računovodstvene informacije i podatci uvijek budu vjerodostojni i točni. Govoreći o računovodstvenoj kontroli, ona se bavi ocjenjivanjem pravilnosti poslovanja i ispravljanjem utvrđenih nepravilnosti na dva načina, s jedne strane obavlja to pomoću podataka sadržanih u knjigovodstvenim dokumentima i stanju u poslovnim knjigama, a s druge strane putem normi. Svrha odnosno cilj računovodstvene kontrole, koja predstavlja dio internog nadzora svakog poduzeća, jest da ona svojim djelovanjem ima preventivan karakter.²

Međutim, računovodstveni nadzor i kontrola imaju brojne druge zadatke koje su dužne provoditi kao što su:³

- pregledavanje evidencije poslovnih događaja u poslovnim knjigama;
- analiziranje provedbe kontrolnih postupaka u odjelu računovodstva;
- kontrola usklađenosti procjene i iskazivanja stanja potraživanja i obveza u osnovnim poslovnim i pomoćnim poslovnim knjigama;
- kontrola usklađenosti dokumenata u knjigovodstvu sa računovodstvenim standardima i zakonskim propisima;
- savjetodavna uloga prilikom računovodstvenog izvješćivanja te organiziranja računovodstvene funkcije.

¹ Proklin, P., Proklin, M. (2000) Računovodstveni nadzor potraživanja od kupca i dugova prema dobavljačima. Hrčak [online], XIII (1-2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/200278>, str. 34.

² Žager, K. et. al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia, str. 44.

³ Consulatio. Dostupno na: <http://consulatio.eu/savjetovanje-planiranje-projektiranje/hrvatska/racunovodstveni-nadzor> [12. listopada 2019.]

U računovodstvu se javljaju tri vrste računovodstvenih kontrola:⁴

1. *preventivne kontrole;*
2. *detektivne kontrole;* te
3. *korektivne kontrole.*

Preventivna kontrola predstavlja kontrolu koja se primjenjuje u redovnom poslovanju i koja se odvija unutar organizacije da bi se u potpunosti izbjegle sve moguće pogreške ili odstupanja koja se unutar nje mogu pojaviti. Svatko unutar organizacije dužan je pridržavati se svih zahtjeva koje ona postavlja. Drugim riječima, one su usmjerene prevenciji pogrešaka i prijevara. Primjer preventivne kontrole može biti potreba za dvojnim ovlaštenjem zaposlenika za odobravanje velikih iznosa.⁵

Detektivna kontrola predstavlja kontrolu koja se odnosi na primjenu na pojedinim mjestima na kojima se želi otkriti odstupanje od pravila koja su postavljena, a njome se i provjerava svrha integriteta. Ta kontrola vrši provjere u poslovnim knjigama kao na primjer provjera slaže li se stvarno stanje sa knjigovodstvenim stanjem, ali i osigurava sigurnost imovine. Primjeri detektivnih kontrola su priprema bankovnih izvješća i usklada s poslovnim knjigama te fizičko brojenje zaliha i utvrđivanje njihove zastarjelosti.⁶

Korektivna kontrola koristi se onda kada preventivna i detektivna kontrola nisu od prevelikog značaja. Korektivna kontrola najsloženija je razina kontrole jer ona treba prethodno detektirani problem sagledati i poduzeti odgovarajuće mjere za njihovu korekciju. Takva vrsta kontrole u sebi sadrži postupke koji se poduzimaju radi detektiranja uzorka problema, korigiranja greške i radi poduzimanja modifikacije sustava kako bi se otklonili svi budući problemi. Za primjer korektivne kontrole može se navesti scenarij kada u poduzeće dolazi zakonska revizija koja provjerava financijske izvještaje te pronalazi u njima pogrešku koju je poduzeće dužno naknadno ispraviti.⁷

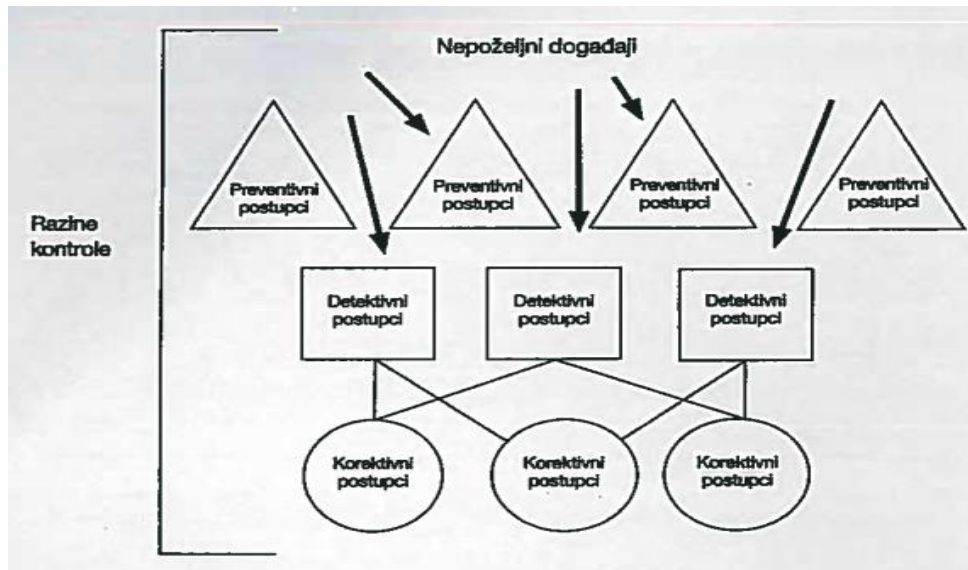
⁴ Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014) Interna revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 145.

⁵ Ibid, str. 146.

⁶ Ibid, str. 147.

⁷ Ibid, str. 147.

Slika 1. Razine kontrolnih postupaka

Izvor: Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014) Interna revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 146.

2.2. Postupak obavljanja nadzora

Postupci obavljanja nadzora različiti su ovisno o kojoj vrsti nadzora je riječ. Razlikuju se unutarnji i vanjski nadzor.

Unutarnji nadzor

Unutarnji nadzor provodi se u svim podsustavima računovodstvenog informacijskog sustava odnosno u računovodstvu od ulaza u računovodstvo kao proces, tijekom obrade, prilikom dokumentiranja nastalih poslovnih događaja te na izlazu računovodstvenih informacija koje se koriste kao sastavni dio financijskih izvještaja, a sve radi postizanja kvalitativnih obilježja financijskih izvješća.⁸ Uspješnost poduzetnika mjeri se ovisno o njegovoj imovini (resursima) kojom on raspolaže, njegovom sposobnošću prilagođavanja gospodarskim utjecajima i promjenama iz okoline u kojoj obavlja svoju gospodarsku djelatnost.⁹

⁸ Proklin, P., Proklin, M. (2000) Računovodstveni nadzor potraživanja od kupca i dugova prema dobavljačima. Hrčak [online], XIII (1-2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/200278>, str. 35.

⁹ Ibid, str. 31.

Vanjski nadzor

U većini zemalja postoji praksa da nadzorna tijela na licu mjesta imaju ovlaštenja obavljati inspekciju u uredima društava za osiguranje. Brojne su prednosti provođenja takve prakse jer vlasti imaju mogućnost izravno provjeravati sve one informacije koje im je društvo za osiguranje dostavilo, ali i od društva dobivati dodatne informacije. Nadzorna tijela mogu te provjere vršiti bez prethodne najave pa društva za osiguranje moraju biti spremna za taj pregled u svakome trenutku kako bi sve poteklo bez štetnih posljedica po njih. Jednako kao i revizori koji moraju imati pristup svojoj dokumentaciji, nadzorna tijela ih jednako tako moraju imati kako bi mogli pravovremeno provoditi sve procedure ispitivanja. Ispitivanje može biti poprilično zahtjevno, ali i ne treba biti već može biti usmjereno samo na određene operacije toga osiguravatelja. Nalazi koje nadzorno tijelo dobiva su vrlo povjerljiva i tajna, a mišljenje i zaključak donosi rukovoditelj nadzornog tijela. Samo Izvješće o provedenom postupku ispitivanja u mnogim se zemljama objavljuje javno u svrhu informiranja javnosti o poslovanju pojedinog subjekta. Provedba pojedinog pregleda unaprijed se planira, obračunava se planirani proračun i računa se vremenski okvir provođenja ispitivanja. Prije samo postupka provođenja pregleda, nadzorno tijelo unaprijed provodi pripreme tako što identificira sve nedostatke i slabosti. Inspektori bi trebali više pažnje pridati rezervacijama i programima osiguranja i reosiguranja, a na jednostavne procedure ne bi smjeli trošiti previše svoga vremena.¹⁰

2.3. Uloga i ciljevi sustava nadzora društava za osiguranje

U nadzoru društava za osiguranje potrebno je razviti određene eksterne faktore koji mogu utjecati na poslovanje društava. Nadzorno tijelo i sva druga nadležna tijela trebaju imati brz pristup osnovnim pokazateljima, kao što su: stopa inflacije i stopa rasta prosječne plaće, stopa nezaposlenosti, stopa kretanja valutnih tečajeva, stopa rasta gospodarstva (BDP), stopa povrata ulaganja i drugim pokazateljima. Da bi upravitelji osiguranja i supervizori imali uvid u vjerojatnost budućeg rasta poslovanja, među njima je prisutan veliki interes za rastom gospodarstva, koji se mjeri rastom BDP-a. Jednako tako, usporevanje gospodarske aktivnosti može ukazivati na smanjivanje prodaje osiguranja, a prisutan je i rizik gubitka vrijednosti

¹⁰ UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT (1995) Regulation and supervision of insurance operations: analysis of responses to a questionnaire and possible elements for establishing an effective insurance supervisory authority. str. 13. [13. srpanj 2019.]

određene vrste imovine. U mnogim zemljama razvijaju se alati i tehnike koje se koriste za testiranja otpornosti na stres i stresne situacije, a koje razvijaju menadžeri financijskih institucija i svi oni koji su odgovorni za nadzor. Razvijaju se modeli kojima se stvara portfelj poslovanja i imovine koja je u vlasništvu institucije, te se provodi podvrgavanje pojedinih pretpostavki koje se koriste u modelima testiranja otpornosti na stres iz razloga kako bi se mogla procijeniti sposobnost resursa pojedine institucije kako bi one mogle odgovoriti na sve okolnosti bez nastanka ikakvih štetnih posljedica po njihovim štedišama i osiguranicima.¹¹

Društva za osiguranje financijski su posrednici te ona spadaju među glavne institucionalne investitore, paralelno sa mirovinskim fondovima. Stvara se velika potražnja za vrijednosnim papirima koja stvaraju visoko likvidna sredstva društvima za osiguranje. **Uloga** društava za osiguranje koji su ključan čimbenik gospodarskog razvoja svake zemlje te važan sudionik na financijskim tržištima, jača se s pojavom globalizacije i deregulacije tržišta te je kao takav utjecao na slabljenje uloge bankovnih institucija.¹² Temeljna funkcija društava za osiguranje jest njegov osiguravajući utjecaj kojim se štiti osiguranik od neizvjesne budućnosti.¹³ U nekim zemljama najveći dio prometa na burzi predstavljaju investicijske operacije društava za osiguranje i mirovinskih fondova. Da bi nadzorno tijelo osiguranja učinkovito izvršavalo svoje funkcije, nadzornik je dužan imati vjerodostojnost na financijskim tržištima. Vlada poduzima prvi korak u uspostavljanju ovog kredibiliteta kada uspostavlja nadzorno tijelo društava za osiguranje i ukazuje na svoju namjeru da ona regulira i nadzire poslove osiguranja kako bi zaštitila potrošače. Imperativ učinkovitog nadzora osiguranja očituje se u profesionalizmu i motiviranošću osoblja nadzornih tijela.

Budući da je glavni **cilj** nadzora osiguranja zaštititi potrošača u sustavu osiguranja, smatra se da bi porez na premije mogao osigurati pravilno financiranje nadzornih tijela. Na taj se način čuva neovisnost autoriteta, a njegovi se resursi održavaju razmjerno razvoju industrije osiguranja. Pristojba bi trebala biti mala kako ne bi ometala rast sektora. Primjerice, kako bi se troškovi za potrošače smanjili postoje mješoviti sustavi financiranja koji kombiniraju sredstva državnog proračuna i pristojbe na premije. Razlog tomu jest da javnost kao treća strana u ugovorima o osiguranju, također ima koristi od nadzora nad sektorom osiguranja.

¹¹ National Bank of Belgium. Dostupno na: <https://www.nbb.be/en/financial-oversight/prudential-supervision/areas-responsibility/insurance-or-reinsurance-13> [15. srpnja 2019.]

¹² Hladika, M., Marić, M. (2014) Analiza investicijskog portfelja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130851>, str. 510.

¹³ Ibid, str. 510.

Nadzor nad društvima za osiguranje neophodan je iz mnogo razloga, među kojima su najznačajniji:¹⁴

- radi zaštite osiguranika osiguranja;
- radi zaštite financijske stabilnosti;
- radi unapređenja stupnja profesionalnosti industrije osiguranja; te
- radi poboljšanja učinkovitosti samoga tržišta osiguranja.

¹⁴ Narodne novine. (2018) Zakon o osiguranju. Zagreb: Narodne novine d.d.

3. RAČUNOVODSTVENE INFORMACIJE

3.1. Obilježja i značenje računovodstvenih informacija

Kako bi poduzeće moglo donositi odluke i upravljati svojim poslovanjem, potrebne su mu informacije temeljene na financijskim izvještajima.¹⁵ Informacije su nužne da bi se došlo do rješenja problema i identificirale sve okolnosti za odlučivanje. Informacije su temelj racionalnog upravljanja. U okolnostima rizika i neizvjesnosti, informacije imaju važnu ulogu za učinkovito odlučivanje. Računovodstvene informacije u najvećem obliku donose financijski izvještaji.¹⁶ Podrazumijeva se njihova realnost i objektivnost, odnosno da predstavljaju najvjerniju sliku poduzeća kakvo ono jest u stvarnosti.

Bez pravilnog definiranja računovodstva nije moguće na ispravan način definirati niti računovodstvene informacije iz razloga što definiranjem računovodstvene djelatnosti proizlaze kao njegova nadogradnja računovodstvene informacije.

Računovodstvene informacije značajne su za odlučivanje o:¹⁷

- programima, strateškim planovima odnosno o približnim svotama sredstava namijenjenim za provedbu svake vrste programa;
- godišnjim planovima koji uključuju kvantitativne (najčešće novčane) planske kategorije za jednogodišnje poslovanje;
- ocjeni uspješnosti poslovanja rukovoditelja na osnovi usporedbe planiranog i ostvarenog poslovanja..

Računovodstvene informacije imaju zadaću otkriti koje su to djelatnosti planirane (koji je postavljen planirani cilj), a koje su ostvarene (što je ostvareno u knjigovodstvu). Računovodstvene informacije predočavaju se u obliku financijskih izvještaja kao finalni rezultat računovodstvenog procesiranja podataka. Financijski izvještaji nužni su za razumno poslovno odlučivanje. Da bi donositelji poslovnih odluka mogli najbolje donijeti odluku ponekad zahtijevaju dodatne informacije koje nisu sadržane u financijskim izvještajima.

¹⁵ Zelenić, M. (2015.) Računovodstvene informacije kao pretpostavka poslovnog odlučivanja. Završni rad. Koprivnica: Sveučilište Sjever, str. 8.

¹⁶ Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 21.

¹⁷ Hočevar, M. (2008) Značenje troškova za planiranje i nadzor poslovanja (I. dio). RRiF, str. 51.

Financijski izvještaji kao finalni proizvod financijskog računovodstva prikazuju uspješnost poduzeća u određenom razdoblju pomoću kojih bi njihovi korisnici mogli donositi razumne ekonomske odluke. U financijske izvještaje ubrajaju se: bilanca (izvještaj o financijskom položaju), račun dobiti i gubitka (izvještaj o dobiti), izvještaj o promjenama glavnice, izvještaj o novčanom toku, te bilješke. Bilanca ima obilježje statičkog izvještaja, dok ostali financijski izvještaji dinamičnog su obilježja, odnosno podložni su promjenama. Središnja zadaća financijskog računovodstva pravodobno je evidentiranje poduzetničke aktivnosti putem specifičnog oblika kodiranja informacija.¹⁸

Računovodstvene informacije dijele se na pojedine vrste prema:¹⁹

- stupnju određenosti;
- vremenskom kriteriju;
- materijalnom obliku pojavljivanja;
- izvoru dobivanja;
- stupnju direktivnosti;
- smjeru kretanja;
- sredstvu obrade.

Govoreći o *stupnju određenosti*, u njega ulaze četiri grupe računovodstvenih informacija; izvorne, obrađene, dovršene i nedovršene.

Vremenski kriterij jednako tako obuhvaća četiri grupe računovodstvenih informacija; periodične, tekuće, povijesne i predviđajuće.

Materijalni oblik pojavljivanja. Prema njemu su računovodstvene informacije u pravilu pisane, a rjeđe usmene.

Stupanj direktivnosti obuhvaća one informacije koje zahtijevaju izvršavanje naloga odnosno direktive.

Stupanj obuhvatnosti. Prema stupnju obuhvatnosti računovodstvene informacije mogu se podijeliti na kompleksne i parcijalne. Kompleksne informacije obuhvaćaju cjelokupnu

¹⁸ Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 24.

¹⁹ Rodić, J. (1980) Računovodstvene informacije: metodologija i standardizacija. Subotica: Birografika, str. 8.

aktivnost subjekta, a parcijalne informacije obuhvaćaju samo dio aktivnosti privrednog subjekta, na primjer informacije o troškovima nabave s obračunom cijene.

Prema *smjeru kretanja*, računovodstvene informacije se dijele na horizontalne i vertikalne. Horizontalne računovodstvene informacije namijenjene su izvršnim poslovnim funkcijama. Vertikalne računovodstvene informacije namijenjene su organima samoupravljanja.

Sredstvo obrade. Obradene računskim strojevima, obradene ručno i obradene kombinirano.

3.1.1. Važnost računovodstva u donošenju kvalitetnih informacija

Smatra se da računovodstvo rukovodi resursom financijskih informacija poduzeća, te u tome smislu ono ima dvije uloge u obradi transakcija. Prva uloga računovodstva jest bilježenje i objedinjavanje financijskih stanja ekonomskih događaja koji tvore transakcije poduzeća, bilježenje stanja o kretanjima materijala i sirovina, novčanih tokova u poduzeće i drugo. Druga uloga jest da računovodstvo nabavlja brojne informacije o operativnom osoblju kako bi se nadzirali njihovo ispunjavanje zadataka. Vrijednost informacija za korisnika određena je njezinom pouzdanosti. Da bi informacija bila pouzdana, ona mora imati određene attribute – točnost, relevantnost, pravovremenost, sažimanje i potpunost. Kada informacija posjeduje te attribute, onda one pružaju određenu vrijednost njezinom korisniku. U suprotnom, informacije kod kojih navedeni atributi nisu prisutni, one su nepouzdana i nemaju vrijednost te kao takve mogu dovesti do disfunkcionalnih odluka.²⁰

Računovodstvo svojim djelovanjem stvara računovodstvene informacije koje su sadržane u temeljnim financijskim i ostalim izvješćima poduzeća te koje se putem računovodstvenog informacijskog sustava prezentiraju korisnicima. Računovodstvo kao profesija ima vlastiti jezik, a taj jezik je jezik računovodstvenih informacija kojeg razumiju svi oni koji imaju znanja o čitanju financijskih izvještaja i minimalni postotak računovodstvene pismenosti. Svrha financijskih izvještaja ostvaruje se onda kada se pri pripremanju i sastavljanju izvještaja u računovodstvenom informacijskom sustavu odnosno u računovodstvu na odgovarajući način primjenjuju Međunarodni računovodstveni standardi. Što je veća računovodstvena pismenost, to će se i jezik računovodstvenih informacija sve više koristiti, a razumijevanjem tih

²⁰ Hall, J. A. (1995) Accounting Information Systems. E-BOOK. Dostupno na: https://books.google.hr/books?hl=en&lr=&id=iTsKAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=subsystems+of+accounting+information+system&ots=SWyLdM3Z-s&sig=Afyibwul7Iqomy6T23fPlkpkp5sg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false [19. srpanj 2019.]

računovodstvenih informacija moguće je donositi pravodobne odluke na kojima se temelji uspješnost poslovanja.²¹

Tri su razine upravljanja: strateška, taktička i operativna razina. Općenito, strateško upravljanje podrazumijeva općenite informacije za duža razdoblja velikog obuhvata. Druge dvije razine upravljanja, operativna i taktička razina, obuhvaćaju informacije koje su manjeg obuhvata i za kraća razdoblja. Kod operativne razine najveći je intenzitet izvornih računovodstvenih informacija koje najčešće imaju horizontalni, a rjeđe vertikalni smjer kretanja, a kod strateškog odlučivanja najjači intenzitet je kod računovodstvenih informacija koje su obrađene te koje obuhvaćaju duže vremensko razdoblje. Taktičko upravljanje (odlučivanje) jednako tako obuhvaća najjači intenzitet obrađenih računovodstvenih informacija, ali onih koje se odnose za kraća vremenska razdoblja.²² Sa različitih gledišta sve tri razine korisnici su računovodstvenih informacija.²³

3.1.2. Računovodstveni informacijski sustav

Za uspješan i učinkovit proces upravljanja potrebne su kvalitetne informacije, a to podrazumijeva postojanje dobrog upravljačkog informacijskog sustava. Najznačajniji dio upravljačkog informacijskog sustava naziva se računovodstveni informacijski sustav – RIS. Računovodstveni informacijski sustav koristi se za obradu podataka i financijskih transakcija te je dio kompjuteriziranog informacijskog sustava – CBISA-a (Computer Based Information System). Računovodstveni informacijski sustav sastoji se od četiri aplikacije: prikupljanje podataka, obrada podataka, upravljanje bazom podataka i generiranje informacija.²⁴ Glavni cilj računovodstvenog informacijskog sustava, sustava koji je prvenstveno orijentiran na korisnika jest prikupljanje i bilježenje podataka i informacija o događajima koji imaju ekonomski utjecaj na organizacije i održavanje, obradu i priopćavanje informacija internim i vanjskim korisnicima. Informacijski sustav bavi se prikupljanjem, pohranjivanjem i stvaranjem podataka, a sve u svrhu planiranja, koordinacije, kontrole i donošenja pravovaljanih odluka.

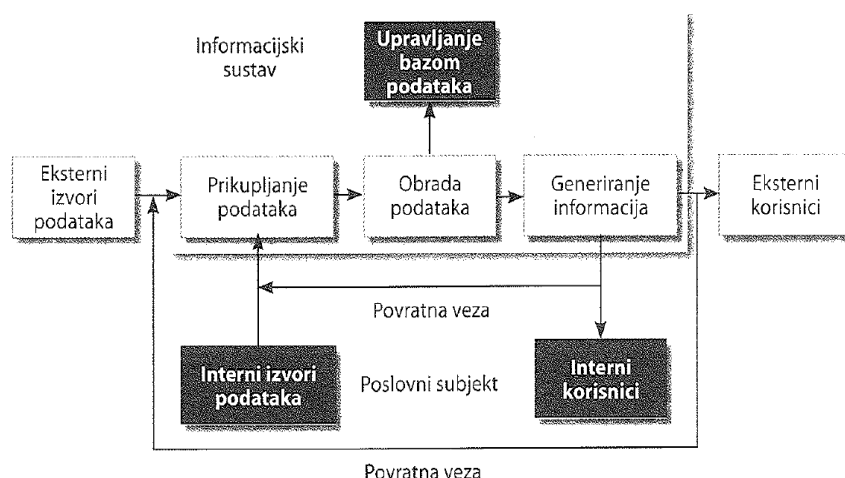
²¹ Proklin, P., Proklin, M. (2000) Računovodstveni nadzor potraživanja od kupca i dugova prema dobavljačima. Hrcak [online], XIII (1-2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/200278>, str. 32.

²² Rodić, J. (1980) Računovodstvene informacije: metodologija i standardizacija. Subotica: Birografika, str. 11.

²³ Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 19.

²⁴ Žager, K. et. al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia, str. 49.

Slika 2. Opći model funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava

Izvor: Žager, K. et. al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia, str. 49.

Računovodstveni informacijski sustav od iznimne je važnosti za pripremu kvalitetnih računovodstvenih informacija za široki krug korisnika. Sama primjena informacijske tehnologije ima značajnu ulogu za funkcioniranje računovodstvenog informacijskog sustava jer ga podržava i preduvjet je za upravljanje u suvremenim uvjetima poslovanja. Organizacija mora biti upoznata sa funkcioniranjem tehnologije.²⁵ Računovodstveni informacijski sustav koji se kreira u poslovanju izravno je povezan s organizacijskom kulturom, razinom strateškog planiranja i informacijskim tehnologijama koje to specifično poslovanje ima. Moguće je dobiti zdravije informacije o financijskim strukturama poduzeća koja su uspostavila dobar računovodstveni informacijski sustav. Neke od važnijih funkcija koje računovodstveni informacijski sustav obavlja u poslovanju su: prikupljanje i evidentiranje podataka o aktivnostima i transakcijama; planiranje; obrada podataka i pretvaranje podataka u informacije koje će se primjenjivati za donošenje odluka za planiranje, primjenu i kontrolu; te provođenje potrebnih kontrola radi zaštite poslovne imovine. U računovodstveni informacijski sustav ugrađuju se kontrolni postupci, koji obuhvaćaju tri razine kontrole – preventivnu, detektivnu i korektivnu, da bi računovodstveni informacijski sustav mogao ispravno djelovati, a računovodstvene informacije bile sigurne i provjerene.²⁶

²⁵ Mamić Sačer I. (2013) Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies. Hrčak [online], 37 (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/111882>, str. 117.

²⁶ Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 25.

Računovodstveni informacijski sustav) u svojim podsustavima (ulazu, obradi i izlazu) provodi uskladu, prilagodbu i povezivanje naspram davalaca i primatelja računovodstvenih informacija. Računovodstveni informacijski sustav navedene procedure provodi radi ostvarivanja cilja toga podsustava, a cilj podsustava je da se osiguraju sve potrebne informacije i da su sve kontrole implementirane u računovodstveni proces.

3.1.3. Odnos računovodstvenih informacija i menadžmenta

Računovodstvene informacije trebale bi u sinergiji sa ostalim informacijama u poduzeću doprinijeti kvalitetnijem menadžerskom upravljanju. Snaga računovodstvenih informacija ogleda se u sistematizaciji poslovnih procesa i posljedica koje ih determiniraju, odnosno može se reći kako je njihova snaga u njihovom zajedničkom istupu na način na koji utječu na olakšavanje komunikacije između različitih razina i funkcija.²⁷ Sve računovodstvene informacije koje imaju upravljačku kontrolu imaju utjecaj na poticaje i na poboljšanje donošenja odluka unutar poduzeća, a razlog tomu je što su menadžeri zaduženi za njihovo ocjenjivanje.

Menadžeri imaju tri razloga zašto koriste računovodstvene informacije. Prvi razlog je taj što se oni koriste računovodstvenim informacijama kako bi proizveli znanje o svome radnom okruženju te se time pripremaju za buduće odluke i aktivnosti koje su za njih nepoznate. Međutim, oni se ne koriste njima kao ulaz u specifične scenarije odlučivanja. Drugi razlog je taj da menadžeri osim računovodstvenih informacije za obavljanje svoga poslovanja koriste i druge informacije pa na temelju raspoloživih informacijama provode usporedbu koje informacije imaju više prednosti, a koje više nedostataka za njegovo upravljanje. Posljednji, treći razlog jest taj da su računovodstvene informacije involvirane u upravljački rad iz razloga što menadžeri komuniciraju sa drugim menadžerima najčešće komuniciraju usmenim, a manje pismenim putem.²⁸

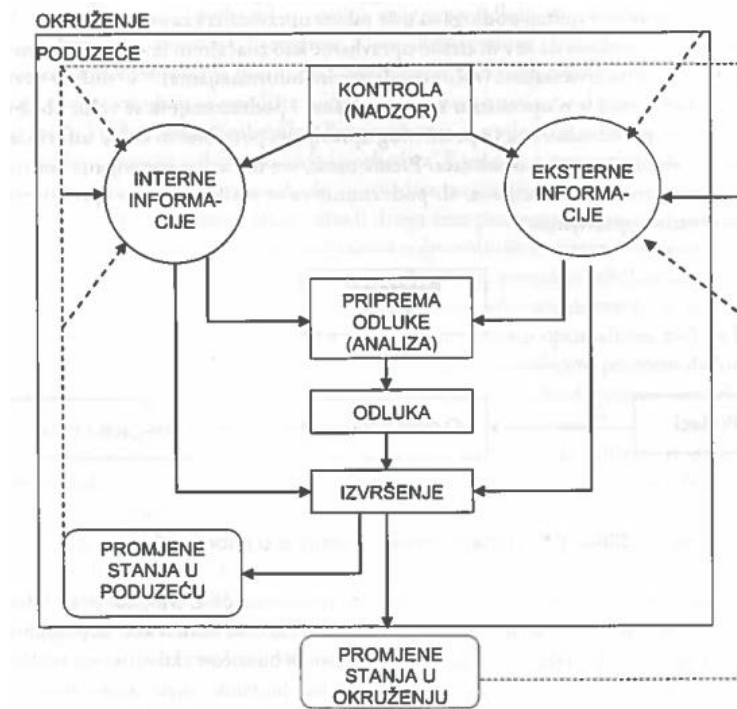
²⁷ Lončar, I. (2015) Važnost računovodstvenih informacija u suvremenom poslovnom odlučivanju – primjer Hrvatskog hotelijerstva. Hrčak [online], Posebno izdanje 2015, 2015. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/204413>, str. 193.

²⁸ Hall, M., (2010) Accounting information and managerial work, Accounting, Organizations and Society. London. Dostupno na: http://eprints.lse.ac.uk/28539/1/Hall_Accounting%20information%20and%20managerial%20work_2010.pdf, str. 1.

Tijela koja donose standarde ne bi smjela podcjenjivati funkciju upravljanja financijskim računovodstvenim informacijama kao i posljedice koje ta funkcija ima za donošenje ispravnih odluka. Ukoliko ta tijela smatraju da su korisnost odluke i upravljanje usklađene funkcije, tada bi računovodstvena pravila trebala služiti i jednoj i drugoj funkciji na način da pružaju informacije investitorima da donose odluke na pravilan način, a s druge strane da istovremeno pruža doprinose menadžerima da se oni odnose prema svome poslu koji je u najboljem interesu za vlasnika poduzeća. U slučaju da korisnost odluke i upravljanje nisu usklađene funkcije potrebno ih je razmotriti. Menadžeri ne smiju odgovarati za svoje postupke na temelju računovodstvenih informacija. Troškovi izrade računovodstvenih informacija smanjuju se adekvatnom primjenom informatičke tehnologije i obradom računovodstvenih podataka. Pravovremena obrada podataka dovodi do uštede vremena i do povećanja povjerenja u točnost računovodstvenih informacija. U području troškovnog računovodstva, poduzeća mijenjaju računovodstvene informacijske sustave izazvane pojavom novih tehnologija. Nove tehnološke promjene imale su utjecaj i u području menadžerskog računovodstva čime je tehnologija utjecala na promjene u zadaćama i ulogama menadžerskog računovođe.²⁹

²⁹ Mamić Sačer I. (2013) Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies. Hrčak [online], 37 (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/111882>, str. 117.

Slika 3. Međuzavisnost informacija i odlučivanja

Izvor: Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 20.

Između informacija i odlučivanja postoji međuzavisnost. Na temelju informacija donose se odluke. Informacije za potrebe odlučivanja mogu se priskrbiti iz različitih izvora podataka za informacije koji mogu biti unutrašnji i vanjski.³⁰ Unutrašnji izvori podataka za informacije su svi oni podaci unutar poduzeća, kao što su zapisi, razni izvještaji itd., a vanjski izvori podataka za informacije su svi oni izvan poduzeća, kao što su zakoni i propisi, društveni stavovi, dostupnost dobavljača itd. Poduzeće mora plaćati samo one računalne resurse koji su mu isporučeni putem mreže radi računalstva u oblaku u području računovodstva. Razvoj informacijske tehnologije i njegova primjena osim što pomaže računovodstvu, utječe i na korisnike informacija.³¹

³⁰ Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 21.

³¹ Mamić Sačer I. (2013) Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies. Hrčak [online], 37 (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/111882>, str. 118.

3.1.4. Kvaliteta računovodstvenih informacija

Opseg korištenja računovodstvenih informacija prvenstveno ovisi o njihovoj kvaliteti, a zatim i o kulturi, preferencijama, znanju i još mnogo čimbenika. Financijski izvještaji koji su napravljeni u skladu sa računovodstvenim standardima razvijeni su od strane FASB-a, IASB-a i Zakona o računovodstvu. Četiri su kriterija koja računovodstvene informacije koje se prikazuju u financijskim izvještajima moraju ispunjavati: pouzdanost, važnost, usporedivost i razumljivost, a koja su usvojena od strane FASB-a i IASB-a. Polazište ovih okvira jest obilježje korisnosti, a to obilježje podrazumijeva da računovodstvene informacije trebaju biti takve da pomoću njih njegovi korisnici mogu donositi vjerodostojne odluke.³²

Sama kvaliteta računovodstvenih informacija determinirana je različitim uvjetima, a to su: preciznost, razumljivost, relevantnost, potpunost i pravovremenost. Pod *preciznošću* misli se na pravilan način mjerenja i da informacije sadrže sve one dijelovi koji prouzrokuju činjenicu. *Razumljivost* podrazumijeva da onaj kome je informacija namijenjena da ju on i razumije. *Relevantnošću* se utvrđuje jesu li činjenice koju se konstatirane usmjerene ka ostvarivanju ciljeva. *Potpunost* označava da je svaka činjenica i njena pojava detaljno razjašnjena, te *pravovremenost* kao posljednji uvjet za kvalitetu računovodstvenih informacija podrazumijeva to da onaj kome je informacija nužna, da ju je dobio na vrijeme bez kašnjenja.³³

Tablica 1. Elementi kvalitete informacija

ZAHTJEVANE OSOBINE INFORMACIJA	ELEMENTI INFORMACIJA
Važnost	Točnost, objektivnost, pouzdanost, vjerodostojnost
Dostupnost	Dostupnost, sigurnost pristupa
Kontekstualnost	Relevantnost, korisnost u odlučivanju, cjelovitost, pravovremenost
Reprezentativnost	Razumljivost, jednostavnost, konciznost, dosljednost prezentiranja

Izvor: Lončar, I. (2015) Važnost računovodstvenih informacija u suvremenom poslovnom odlučivanju – primjer Hrvatskog hotelijerstva. Hrčak [online], Posebno izdanje 2015.

Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/204413>, str. 193.

³² Lončar, I. (2015) Važnost računovodstvenih informacija u suvremenom poslovnom odlučivanju – primjer Hrvatskog hotelijerstva. Hrčak [online], Posebno izdanje 2015, 2015. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/204413>, str. 194.

³³ Rodić, J. (1980) Računovodstvene informacije: metodologija i standardizacija. Subotica: Birografika, str. 6.

Za računovodstveno mjerenje kvalitete računovodstvenih informacija formiran je osnovni matematički model koji stavlja u odnos koristi i troškove izrade računovodstvenih informacija:³⁴

$$\text{kvaliteta računovodstvenih informacija} = \frac{\text{koristi računovodstvenih informacija}}{\text{troškovi izrade računovodstvenih informacija}}$$

koristi > troškovi.

Model u kojem su koristi računovodstvenih informacija veće od troškova njihove izrade, osnovni je model mjerenja njihove kvalitete. Modelu se mogu nadograditi određeni pokazatelji koristi i troškova (B/C). Govoreći o koristima računovodstvenih informacija, možemo reći kako ih nije jednostavno objektivizirati, ali prvenstveno se te koristi mogu mjeriti korisnošću informacija za različite korisničke skupine vjerovnike i investitore u procesu donošenja odluka, odnosno koliko su korisne u odnosu na heurističke ciljeve. Troškovi podrazumijevaju utrošeno vrijeme i resurse za prikupljanje različitih podataka, dokumenata te dostavu izvješća korisnicima za potrebe donošenja odluka. Među troškove se ubrajaju plaće zaposlenicima u odjelu računovodstva, troškovi interneta, troškovi režija, hardvera, softvera i ostali troškovi.³⁵

Kvaliteta računovodstvenih informacija varira ovisno o integritetu računovodstvenog informacijskog sustava. Integrirana poslovna aplikacija koristi se kao pomoć u dodavanju vrijednosti poslovanju. Dodavanje vrijednosti poslovanju pomaže subjektu da u svome poslovanju koristi informacije koje su točne, istinite i pravovaljane.

³⁴ Mamić Sačer I. (2013) Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies. Hrčak [online], 37 (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/111882>, str. 121.

³⁵ Ibid, str. 121.

3.1.5. Računovodstveni standardi IASB-a za industriju osiguranja

Standardi financijskog izvještavanja u svijetu su Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI/MRS), a u Republici Hrvatskoj Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI) i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI).³⁶ Nekoliko je pokazatelja na temelju kojih se poduzetnici kategoriziraju: iznos ukupne aktive, iznos prihoda, prosječan broj radnika tijekom poslovne godine.

Tablica 2. Razvrstavanje poduzetnika sukladno Zakonu o računovodstvu

Kriterij	Mikro poduzetnici (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	Mali poduzetnici (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	Srednji poduzetnici (ako ne prelaze dva od tri kriterija)	Veliki poduzetnici (ako prelaze dva od tri kriterija)
Ukupna aktiva	2.600.000 kn	30.000.000 kn	150.000.000 kn	150.000.000 kn
Ukupan prihod	5.200.000 kn	60.000.000 kn	300.000.000 kn	300.000.000 kn
Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine	10	50	250	250

Izvor: Vlastita izrada autora. Izrađeno prema: <https://www.zakon.hr/z/118/Zakon-o-ra%C4%8Dunovodstvu> [1. prosinca 2019.]

Obveznici primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI) su mikro, mali i srednji poduzetnici, a obveznici Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI/MRS) su veliki poduzetnici i subjekti od javnog interesa.³⁷ Sukladno hrvatskom Zakonu od računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18) veliki poduzetnici su banke, štedne banke, stambene štedionice, društva za osiguranje, društva za reosiguranje, društva za upravljanje UCITS fondovima, leasing-društva, društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima i sve druge financijske institucije i oni su dužne sastavljati i

³⁶ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. Dostupno na: <https://www.hanfa.hr/getfile/39377/Me%C4%91unardni%20ra%C4%8Dunovodstveni%20standardi%20i%20Me%C4%91unardni%20standardi%20financijskog.pdf> [03.rujna 2019.]

³⁷ Narodne novine. (2019) Zakon o računovodstvu. Zagreb: Narodne novine d.d.

prezentirati godišnje financijske izvještaje primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.³⁸ Standardi financijskog izvještavanja donose opće smjernice za pripremu financijskih izvještaja.

Na temelju hrvatskog Zakona o računovodstvu, kod društava za osiguranje osobe odgovorne za pripremu financijskih izvještaja dužne su ih sastavljati u skladu sa Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), a koje objavljuje Međunarodni odbor za računovodstvene standarde, na način da financijski izvještaji sadrže istinit i fer prikaz financijskog stanja i točan rezultat poslovanja. Financijski izvještaji društva za osiguranje moraju biti usklađeni sa važećim hrvatskim Zakonom o računovodstvu.³⁹

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje su dužna primijeniti MSFI. Društva za osiguranje imaju mogućnost izuzeća u primjeni MSFI-a do dvije godine. U međuvremenu, osiguratelji ulažu posebne napore u pripremi za primjenu MSFI-a 9 i MSFI-a 17. Osiguratelji imaju mogućnost zajedno usvojiti MSFI 9 i MSFI 17. MSFI 9 u primjeni je od 1. siječnja 2018. godine. Društva za osiguranje imaju mogućnost uvođenja standarda do 2021. godine čekajući usvajanje MSFI-a 17 koji zamjenjuje MSFI 4.

Uz dolje navedene standarde (MSFI 9 i MSFI 17), za industriju osiguranja također su relevantni: MSFI 15 Prihodi iz ugovora s kupcima, MSFI 2 Klasifikacija i mjerenje platnih transakcija temeljenih na dionicama, MRS 40 Transferi ulaganja u nekretnine, IFIRIC INTERPRETACIJA 22 Transakcije u stranoj valuti u razmatranje unaprijed i MSFI 16 Najmovi.

MSFI 9 Financijski instrumenti klasificira financijsku imovinu:⁴⁰

1. Financijska imovina po amortiziranom trošku
2. Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
3. Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka

Standard uvodi velike promjene u računovodstveni tretman priznavanja financijske imovine. Primjenjuje se na sve subjekte i na sve vrste financijskih instrumenata. Njegovo objavljivanje

³⁸ Narodne novine. (2019) Zakon o računovodstvu. Zagreb: Narodne novine d.d.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Hladika, M., Matovina, H., Perčević, H. (2017) Računovodstvo financijskih instrumenata. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 442.

razlog je rješavanja kritika koje su nastale uoči financijske krize povezane sa slabostima postojećeg računovodstvenog standarda o financijskim instrumentima - MRS 39 - posebno u vezi s odgođenim priznavanjem kreditnih gubitaka na kreditima i drugim financijskim instrumentima. MSFI 9 određuje zahtjeve kojima se osigurava da se imovina knjži u iznosu koji nije viši od nadoknadive vrijednosti i propisuje kako se izračunava nadoknadivi iznos, gubitak od umanjenja ili njegovo ukidanje.⁴¹

Poslovni modeli za upravljanje financijskom imovinom:⁴²

1. Poslovni model čiji se cilj držanje financijske imovine radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova
2. Poslovni model čiji se cilj držanje financijske imovine radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova i prodaje financijske imovine
3. Ostali poslovni modeli.

Tablica 3. Povezanost poslovnih modela i kategorija financijske imovine

Poslovni model za upravljanje financijskom imovinom	Kategorija financijske imovine
Poslovni model čiji se cilj držanje financijske imovine radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova	Financijska imovina po amortiziranom trošku
Poslovni model čiji se cilj držanje financijske imovine radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova i prodaje financijske imovine	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
Ostali poslovni modeli	Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka

Izvor: Hladika, M., Matovina, H., Perčević, H. (2017) Računovodstvo financijskih instrumenata.

Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 442.

⁴¹ Perčević, H., Hladika, M. (2012) Utjecaj računovodstvenog tretmana naknadnog mjerenja financijskih instrumenata na financijski položaj i profitabilnost hrvatskoga bankarskog sektora Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/94170>, str. 672.

⁴² Hladika, M., Matovina, H., Perčević, H. (2017) Računovodstvo financijskih instrumenata. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 442.

MSFI 17 Ugovori o osiguranju novi je međunarodni računovodstveni standard kojim se uvode izmjene i promjene u računovodstvenom tretmanu ugovora u osiguranju. MSFI 17 Ugovori o osiguranju utvrđuju načela za priznavanje, mjerenje, predstavljanje i objavljivanje izdanih ugovora o osiguranju. MSFI 17 zamjenjuje MSFI 4 Ugovori o osiguranju koji je na snazi od 2004. godine te koji je u početku trebao biti isključivo prijelazni standard. Izglasavanje novoga standarda potaknuto je brojnim prijedlozima za novom regulativom što je nerijetko dovodilo do velikih diskusija.⁴³ IASB je definirao datum njegova stupanja na snagu, 1. siječnja 2022. (odgođeno je usvajanje standarda koje je trebalo biti 1. siječnja 2021. godine). Cilj MSFI-a 17 jest povećanje transparentnosti u financijskim izvještajima osiguravatelja. Standard se primjenjuje na sve vrste ugovora o osiguranju neovisno o vrsti subjekata koje ih izdaje, na pojedine financijske instrumente s diskrecijskim značajkama sudjelovanja te na određena jamstva.⁴⁴ Standard zahtjeva od subjekata da oni identificiraju portfelje ugovora o osiguranju koji obuhvaćaju one ugovore koji su izloženi rizicima i kojima se zajedno upravlja.⁴⁵ Vremenski prekid priznavanja i granice ugovora su odlučujući jer oni određuju koji budući novčani tokovi trebaju biti uključeni u svrhu vrednovanja, razdoblja tijekom kojih se dobit oslobađa i koji su pristupi procjeni dostupni.⁴⁶

Standard koristi tri različita pristupa mjerenju:⁴⁷

1. Pristup blokova (BBA) za dugoročne ugovore
2. Premium pristup dodjeli (PAA) za kratkoročne ugovore
3. Pristup varijabilne naknade (VFA) za ugovore s direktnim sudjelovanjem

Prije stupanja na snagu MSFI-a 9, 1. siječnja 2018., oni subjekti koji se bave izdavanjem ugovora o osiguranju u okviru MSFI-a 4, imali su mogućnost izbora između dva pristupa za primjenu MSFI-a 9 zajedno s MSFI 17. Postojala je mogućnost odgode datuma primjene MSFI-a 9 do datuma usvajanja MSFI-a 17 (1. siječanj 2022.). Pristup preklapanja omogućuje

⁴³ Deloitte (2017). Sedam razloga zbog kojih bi MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ trebao potaknuti vaš interes Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-news-2017-6.html> [09. listopada 2019.]

⁴⁴ Deloitte (2018). MSFI 17 - Započnite s pripremom i implementacijom na vrijeme. Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-news-2018-5.html> [09. listopada 2019.]

⁴⁵ Deloitte (2017). Džepni vodič kroz MSFI-jeve. Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-in-your-pocket-2017.html> [09. listopada 2019.]

⁴⁶ Ernst & Young (2018) IFRS 17 Insurance contracts: Ready, set... Dostupno na: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/\\$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf) [09. listopada 2019.]

⁴⁷ Ernst & Young (2018) Dostupno na: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/\\$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf) [09. listopada 2019.]

osiguravatelju da prilagodi svoj račun dobiti i gubitka kako bi isključio utjecaj prelaska s MRS-a 39 na MSFI 9 za određenu imovinu.

Novi MSFI standardi imaju za cilj poboljšati usporedivost i transparentnost računovodstvenih praksi, posebno poboljšanim objavljivanjem podataka o procjeni, učinku i riziku i prihvaćanjem računovodstvenih okvira utemeljenih na principima. Provedba ovih računovodstvenih promjena zahtijeva značajne napore društava za osiguranje, posebno u dizajniranju novih sustava vrednovanja i izvještavanja i prikupljanju podataka kako bi se ispunili značajni zahtjevi za objavljivanjem.

Tablica 4. Razlika MSFI-a 9 i MSFI-a 17

Izvor: Vlastita izrada autora. Izrađeno prema:

http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-8-2018-0442_HR.html i

<http://www.revizorska->

[komora.hr/pdf/Strucno%20savjetovanje_2018/4_Bazant_MSFI%209_strucno%20usavrsavanje%202611.pdf](http://www.revizorska-komora.hr/pdf/Strucno%20savjetovanje_2018/4_Bazant_MSFI%209_strucno%20usavrsavanje%202611.pdf) [08. listopada 2019.]

Uvođenje MSFI-a 17 ima pozitivne učinke na poboljšanje usklađenosti među osiguravateljima, poboljšanje kvalitete financijskih informacija odnosno na njihovu transparentnost i korisnost u pogledu profitabilnosti, a neusklađenost sa drugim industrijama se smanjuje.⁴⁸

3.2. Razlika između računovodstvenih i drugih informacija

Informacije su nefizička ili nematerijalna imovina. Najznačajnija značajka informacija jest njihova mogućnost razmjenjivanja među mnoštvom korisnika i organizacija bez gubljenja na vrijednosti. Možemo ih usporediti sa imovinom. Na primjer, informacije putem interneta su svima dostupne, a imovinu pojedinac posjeduje ili ne posjeduje. Oprema, postrojenja, zalihe se mogu dodijeliti određenim poslovnim jedinicama u poduzeću te na taj način oni primaju određeni dio ukupne vrijednosti imovine. Suprotno, informacije se mogu dijeliti sa svim poslovnim jedinicama u poduzeću s podjednakom vrijednošću. Iz perspektive poduzeća vrijednost informacija je kumulativna, a ne raspodijeljena na različite korisnike.⁴⁹

Računovodstvene informacije podloga su za donošenje odluka, sredstvo su kontrole i one bi trebale biti usmjerene prema organu koji donosi odluke. Proces odlučivanja doprinosi ostvarenju zadataka menadžera, što obuhvaća i informacijske potrebe menadžera na svim razinama.⁵⁰

Kreditori, dobavljači i ostali vjerovnici, kupci, država i njene institucije, zaposlenici i javnost svi oni trebaju određene informacije. Kreditori traže informacije koje su im potrebne za poslovno odlučivanje kako bi mogli donositi odluke u o tome odobriti li kredit i ako da, pod kojim uvjetima. Dobavljači i ostali vjerovnici zainteresirani su za informacije o likvidnosti i solventnosti poduzeća, odnosno je li poduzeće sposobno pravodobno podmirivati svoje dospjele obveze u roku dospijeću. Kupci su zainteresirani za fer i istinite informacije o poslovanju poduzeća. Državu i njene institucije zanimaju informacije koje su vezane uz visinu ostvarene dobiti, informacije o alokaciji resursa na razini države, te sve ostale informacije koje su veoma značajne za državu, a prije svega misli se na statistiku. Zaposlenici jednako tako imaju

⁴⁸ Ernst & Young. How IFRS 17 affects insurers. Dostupno na: https://www.ey.com/en_gl/insurance/how-ifrs-17-affects-insurers [08. listopada 2019.]

⁴⁹ Moody, D., Walsh, P. (1999) Dostupno na: <http://www.info.deis.unical.it/zumpano/2004-2005/PSI/lezione2/ValueOfInformation.pdf>. [10. srpanj 2019.]

⁵⁰ Rodić, J. (1980) Računovodstvene informacije: metodologija i standardizacija. Subotica: Birografika, str. 11.

zanimanje o informacijama poduzeća o njegovoj profitabilnosti i stabilnosti, kako bi bili sigurni da će primati plaću na vrijeme bez kašnjenja i da će im biti pokriveno socijalno i mirovinsko zdravstveno osiguranje. Javnost ima veliku zainteresiranost i želju imati pravo na dostupnost pojedinim informacijama poduzeća jer poduzeća imaju veliki utjecaj na cjelokupno gospodarstvo, ali i na zapošljavanje ljudi. Stoga, može se zaključiti kako različite osobe trebaju različite informacije i one su za poslovanje neophodne, ali su značajne i izvan poduzeća. Identičnu informaciju njeni korisnici promatraju na različit način.⁵¹

⁵¹ Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 9-10.

4. VRSTE NADZORA I PROVEDBA NADZORA DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE

4.1. Regulatorna Solventnost II

Na međunarodnoj razini aktivan je proces smanjivanja državne intervencije i liberalizacije pristupa financijskom tržištu. Tržište razvijenih zemalja prolazi kroz stalan proces evolucije kako bi se prilagodilo promjenjivom globalnom gospodarskom okruženju. Na međunarodnoj razini postoji proces smanjenja državne intervencije i liberalizacije pristupa tržištu, tržište razvijenih zemalja prolazi kroz stalan proces evolucije kako bi se prilagodilo promjenjivom globalnom gospodarskom okruženju. Navedena aktivnost trebala bi ponuditi više razina sigurnosti, učinkovitosti i financijske transparentnosti za specijalizirano tržište, ali i za javnost za što je potrebno da nadzorna tijela modificiraju regulatorne okvire, izdaju trenutne smjernice solventnosti, podržavaju upravljanje poslovanjem na temelju rizika, te pružaju pouzdane i kvalitetne informacije s obzirom na prisutnost financijskih konglomerata i internacionalizaciju aktivnosti. Solventnost II donosi pravila o upravljanju rizicima i o solventnosti. Radi se o novim, oštrijim pravilima i zahtjevima za proces obavljanja nadzora (koji se temelji na rizicima), za proces upravljanja rizicima i za adekvatnost kapitala svih društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje. Također, regulatorna se koristi i za novi način izvješćivanja kako bi se osiguranike zaštitilo od svih rizika koji se mogu pojaviti na tržištu osiguranja. Tako se može reći da je njegov razlog postojanja i razvoja svih propisa o nadzoru osiguranja i reosiguranja prije svega - zaštita njegovih korisnika.⁵² Granica solventnosti definira se kao razlika između imovine i očekivane vrijednosti obveza, a u slučaju da jedno od ta dva parametra ili da se jedan od njih ne ocjenjuje pouzdano granica solventnosti ne bi bila mjera financijskog stanja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje. Konačna svrha sigurnosnog sustava propisana zakonodavstvom trebala bi biti zaštita osiguranika i tražitelja od gubitaka.⁵³

⁵² HANFA. (2012) Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (qis studiji) regulatorne Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://www.HANFA.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF [03. rujna 2019.]

⁵³ On the solvency of insurance companies. Dostupno na: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/18ACCF288E896FEFCE85D44FEB51CBF/S0515036100009028a.pdf/on_the_solvency_of_insurance_companies.pdf [03. rujna 2019.]

Struktura regulative Solventnost II temelji se na tri stupa. Prikazana tri stupa obuhvaćaju tri područja nove regulacije. Prvi stup svodi se na kvantitativne mjere, drugi na proces nadzora i sustav upravljanja rizicima, a treći na tržišnu disciplinu.

Prvi stup (modeliranje rizika) predstavlja kapitalne zahtjeve, odnosno harmonizirane standarde procjene imovine, kapitala i obveza koji je potreban za osiguranje solventnosti te kojim se određuje granica solventnosti. Odnosi se na osiguranje adekvatnih financijskih resursa društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje. Ova stup postavlja pitanje "Koliko ste solventni?".⁵⁴

Drugi stup (upravljanje rizikom) je nadogradnja prvom stupu, pretpostavlja proces supervizije, razvijanje internih kontrola i procesa upravljanja rizicima. Postavlja pitanje "Kako upravljate svojom solventnošću?". Drugi stup odnosi se na provođenje procesa nadzora nad društvima za osiguranje odnosno društvima za reosiguranje, zasnovan je na rizicima i temelji se na pristupu koji je orijentiran budućim razdobljima. Oslanjaju se i na provedbu svih ključnih funkcija sustava za upravljanje među kojima su: funkcija unutarnje revizije, aktuarska funkcija, upravljanja rizicima, usklađenosti i unutarnje kontrole, implementaciju odgovarajućeg sustava upravljanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje na temelju kvalitativnih zahtjeva za stvaranje učinkovitog sustava upravljanja, na provedbu vlastite procjene rizika i solventnosti.⁵⁵

Treći stup (otkrivanje rizika) dizajniran je u svrhu povećanja transparentnosti i dostupnosti informacija svim tržišnim sudionicima. Ključni zahtjev trećeg stupa je Izvješće o solventnosti i financijskom stanju. Postavlja pitanje "Na koji način Vi izvještavate o svojem položaju solventnosti?".⁵⁶

⁵⁴ Jurić, D. (2015) Sustav upravljanja u društvima za osiguranje prema Zakonu o osiguranju iz 2015. godine u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/917867.JURIC_DIONIS.pdf, str. 53 [19. listopada 2019.]

⁵⁵ Jurilj, M., Stipić, M., Ćesić, Z. (2015) Regulative Solvency II kao preduvjet poslovanja osiguratelja u Europskoj uniji – primjer Republike Hrvatske. Hrčak [online], 19 (1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/141942>, str. 121.

⁵⁶ Ibid, str. 122.

Slika 4. Struktura Solventnost II

KVANTITATIVNE MJERE	PROCES NADZORA	TRŽIŠNA DISCIPLINA
Granica solventnosti Minimalno potrebni kapital Vlastita sredstva Ulaganja Kapitalna oslobođenja Interni modeli Standardna formula Tehničke pričuve Vrednovanje ulaganja	Sustav upravljanja Interna kontrola Upravljanje rizikom Stres testovi Stalna kontrola izloženosti riziku Proces nadzora i supervizije	Izvještavanje Transparentnost poslovanja MRS MSRI
I. STUP	II. STUP	III. STUP

Izvor: Hrvatski ured za osiguranje. Dostupno na: <https://www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/> [01. rujna 2019.]

4.1.2. Nadzorna funkcija Solventnost II

Prema Zakonu o Solventnosti II društva za osiguranje dužna su uspostaviti četiri neovisne kontrolne funkcije koje moraju biti učinkovite i trajne pod uvjetom da su te funkcije instrumenti potrebni za adekvatno ispunjavanje zadaća dodijeljenih njihovim tijelima upravljanja.⁵⁷

1. funkcija upravljanja rizicima,
2. aktuarska funkcija,
3. funkcija usklađenosti, i
4. funkcija unutarnje revizije.

Pomoću tih četiriju neovisnih funkcija upravni odbor ima mogućnost obavljati nadzor nad društvima za osiguranje.

⁵⁷ National Bank of Belgium. Dostupno na: <https://www.nbb.be/en/financial-oversight/prudential-supervision/areas-responsibility/insurance-or-reinsurance-13> [15. srpnja 2019.]

Tablica 5. Lamfalussyjev proces usvajanja Solventnosti II

Razina	Naziv	Što sadrži	Tko razvija	Tko odlučuje	Forma i status
1. razina	Direktiva o Solvency II	Ukupan zakonodavni okvir poslovanja	Europska komisija	Europski parlament, Vijeće ministara	Direktiva 2009/138/EZ Usvojeno 2009.
2. razina	Provedbene mjere	Detaljne provedbene mjere	Europska komisija	EIOPC	Delegirani akt 10.10.2014. usvojen od EK
3. razina	Smjernice nadzora	Smjernice nadzora i usklađivanja nadzora	EIOPA	EIOPA	Obvezujući i neobvezujući tehnički standardi do kraja 2015.
4. razina	Primjena u nacionalna zakonodavstva i poslovanje	Nadzor usklađivanja nacionalnog zakonodavstva i provođenja	Europska komisija	Europska komisija	U 2015. godini

Izvor: Hrvatski ured za osiguranje. Dostupno na: <https://www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/> [01. rujna 2019.]

Proces kojim se uvodi regulatorni okvir Solventnost II provodi se putem četiri razine, a taj proces se naziva Lamfalussyjev proces. Lamfalussyjev proces u okviru prve razine Direktive Solventnosti II predložila je Europska komisija, a donesen je od strane Vijeća ministara i Europskog parlamenta. Druga razina Lamfalussyjev procesa podrazumijeva usvajanje svih provedbenih mjera za Solventnost II, dok se treća razina toga procesa odnosi na smjernice za provođenje i usklađivanje nadzora nad društvima za osiguranje odnosno društvima za reosiguranje. Četvrta razina procesa odnosi se na nadzor u kojemu se provodi usklada nad nacionalnim zakonodavstvom i procjenom implementacije regulatornog okvira.⁵⁸

Kada je društvo za osiguranje solventno, to podrazumijeva da ono može u roku dospijea podmiriti sve svoje dospjele obveze kao što su: obveze prema državi, drugim društvima za osiguranje i društvima za reosiguranje. Društvo ima mogućnost namirenja svih šteta korisnicima osiguranja odnosno osiguranicima bez poteškoća i bez obzira o broju osiguranika i visinu tih šteta.⁵⁹

⁵⁸ HANFA. (2012) Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (qis studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://www.HANFA.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF

⁵⁹ Hladika, M., Marić, M. (2014) Analiza investicijskog portfelja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130851>, str. 514.

Društva za osiguranje moraju poštivati jedno od njihovih najvažnijih propisanih načela poslovanja, a to je osiguranje solventnosti. Putem novog regulatornog okvira poslovanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje u Europskoj uniji Solventnosti II provodi se revidiranje kapitalnih zahtjeva. U okviru Solventnosti II, određuju se kapitalni zahtjevi na osnovi profila rizičnosti društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje uslijed kojih će se u obzir uzimati i način upravljanja, odnosno efikasnost društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje u području upravljanja rizicima kojima su ona podložna.⁶⁰

Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA) kao nezavisno savjetodavno tijelo Europskog parlamenta, Europske komisije i Vijeća Europske komisije ima nekoliko područja odgovornosti među kojima su najvažniji: transparentnost tržišta i financijskih proizvoda, stabilnost financijskog sustava i zaštita korisnika svih financijskih usluga koji su u području njene nadležnosti. EIOPA izrađuje smjernice o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Direktiva Solventnost II) o procjeni istovjetnosti nadzornih sustava trećih zemalja. Smjernice se upućuju nacionalnim nadzornim tijelima temeljem Direktive Solventnost II.⁶¹ EIOPA smatra da iako su opća načela vrednovanja Solventnosti II neutralna prema različitim vrstama rizika (uključujući rizike održivosti koji se ostvaruju postojećim kategorijama rizika) da to ne ometa njihovu integraciju. Kontinuirano poboljšavanje kvalitete i opsega objavljivanja podataka o rizicima održivosti i faktorima koji utječu na imovinu od presudnog je značaja kako bi se osiguralo da tržišne cijene osiguravaju održivost. U javnom objavljivanju informacija vezanom za korištenje alternativnih metoda vrednovanja društava bi trebala ustvrditi gdje su i koje dimenzije održivosti uzete u obzir.

Na temelju članka 227. stavka 2. Direktive Solventnost II, tijelo koje ima nadležnost nadzora grupe provodi nadzor nad istovjetnošću sustava treće zemlje kako bi se mogla izračunati solventnost grupe, a to se događa isključivo pod uvjetom kada Europska komisija nije usvojila odluku o istovjetnosti pojedine treće zemlje. Tijelo nadležno za nadzor grupe u mogućnosti je poduzeti te korake nadzora na osobnu sugestiju ili na zahtjev društva. U slučaju da Europska

⁶⁰ Izvješće komisije Europskom parlamentu Vijeću o primjeni Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) u pogledu nadzora grupe i upravljanja kapitalom u grupi društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2019:0292:FIN:HR:PDF> [19. listopada 2019.]

⁶¹ Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA). (2014) Smjernice za metodologiju procjena istovjetnosti koje provode nacionalna nadzorna tijela temeljem Direktive Solventnost II. Dostupno na: https://eiopa.europa.eu/Publications/Guidelines/EQ_Final_document_HR.pdf, str. 2 [04. srpnja 2019.]

komisija odluku o istovjetnosti nije usvojila, nadzorno tijelo Europske unije vrši procjenu provodi li pojedina treća zemlja nadzor grupe koji je jednak onome koji je definiran u okviru Direktive Solventnost II. Na zahtjev inicijative od strane vršitelja dužnosti tijela koje je nadležno za nadzor grupe, matičnog društva treće zemlje ili nekih drugih društava koje je delegirala Europska unija obavlja se navedena procjena nadzora. Cilj navedenih smjernica je osigurati da sva tijela nadležna za nadzor grupe prate sustavan pristup temeljen na kriteriju istovjetnosti u okviru Direktive Solventnost II.⁶²

Sukladno Direktivi o solventnosti II (članak 55.), funkcija pridržavanja zadužena je za nadzor usklađenosti sa zakonskim i regulatornim odredbama koje uređuju poslove osiguranja, a posebice pravila koja se odnose na integritet i ponašanje. Funkcija usklađenosti mora spriječiti da društvo za osiguranje ispašta od posljedica gubitka ugleda ili vjerodostojnosti, koje bi ga mogle dovesti u ozbiljan financijski problem na temelju nepridržavanja zakonskih i regulatornih odredbi ili etičkih odredbi koje se primjenjuju na bankarsku profesiju (rizik usklađenosti). Člankom 270. Delegirane uredbe 2015/35 propisano je da je funkcija usklađenosti odgovorna za provjeru ispravnosti mjera koje je društvo za osiguranje poduzelo kako bi se spriječila nesukladnost.

Nekoliko godina unazad *supervizija osiguranja na temelju rizika* priznata je kao međunarodni standard od strane Međunarodnog udruženja nadzornika osiguranja (IAIS), Svjetske banke, Razvojne banke i drugih međunarodnih organizacija, a novi nadzor nastoji izbjeći probleme prije nego što ih morate riješiti. Ovakav novi pristup temelji se na procjeni financijske situacije društava za osiguranje i definiranju razine solventnosti na temelju profila rizika. Sva ta nedavna vizija naziva se Solventnost II i ekvivalentna je Baselu II za financijske institucije. Donošenje novog regulatornog okvira Basel II imalo je za posljedicu realizaciju regulatornog okvira Solventnost II, ponajviše radi novih pravila koja će izloženost riziku korisnika osiguranja moći bolje izmjeriti. Solventnost II ima i veliki utjecaj na smanjivanje nedostataka cjelokupne industrije osiguranja, različitih oblika solventnosti, te na dinamiku sektora financijskih institucija.⁶³

⁶² Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA). (2014) Smjernice za metodologiju procjena istovjetnosti koje provode nacionalna nadzorna tijela temeljem Direktive Solventnost II. Dostupno na: https://eiopa.europa.eu/Publications/Guidelines/EQ_Final_document_HR.pdf, str. 2 [04. srpnja 2019.], str. 2.

⁶³ Hladika, M., Marić, M. (2014) Analiza investicijskog portfelja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130851>, str. 516.

Regulatorni sustav intervencije definira dva nivoa potrebnog kapitala:⁶⁴

1. Minimalni potrebni kapital (MCR), i
2. Potrebni solventni kapital (SCR)

Minimalni potrebni kapital (MCR) najniža je dopuštena razina kapitala koje društvo za osiguranje može imati. U slučaju kada bi društvo za osiguranje bilo ispod te razine, korisnici osiguranja bili bi izloženi razini rizika koja je neprihvatljiva za njih.⁶⁵ On se reflektira na sve rizike društava za osiguranje.

Potrebni solventni kapital (SCR) razina je kapitala kojom je društvo za osiguranje odnosno društvo za reosiguranje u mogućnosti nadomjestiti sve štetne događaje i poslovati solventno bez obzira na sve njegove rizike.⁶⁶ Zahtjevi vezani uz kapital koji poduzeća moraju održavati definiraju se kao minimalna razina kapitala i tehničke pričuve.

Društvo za osiguranje dužno je odražavati adekvatnu razinu kapitala sukladno vrsti i opsegu poslovanja koje obavlja, odnosno u skladu sa rizicima i obvezama koji su prisutni u njegovu poslovanju. Shodno tome veliku ulogu ima nadzorno tijelo koje putem nadzora vrši kontrolu nad adekvatnošću kapitala, a sve se to provodi u svrhu smanjenja opasnosti društva od narušavanja solventnosti i likvidnosti. Izračun donje granice kapitala je reguliran, odnosno propisana je razina rizika koje bi svako društvo za osiguranje trebalo imati (granica solventnosti). Analiza adekvatnosti kapitala zahtjeva utvrđivanje pokazatelja kapitalizacije u kojima su sadržani najznačajniji financijski rizici. U analizi se provodi praćenje imovine da se ona ne obezvrjeđuje zbog rizika kojem je izložena i potrebno je riješiti sve probleme profitabilnosti kojima je društvo izloženo.

⁶⁴ HANFA. (2012) Izvješčaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (qis studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://www.HANFA.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF

⁶⁵ Jurilj, M., Stipić, M., Ćesić, Z. (2015) Regulative Solvency II kao preduvjet poslovanja osiguratelja u Europskoj uniji – primjer Republike Hrvatske. Hrčak [online], 19 (1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/141942>, str. 121.

⁶⁶ HANFA. (2012) Izvješčaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (qis studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://www.HANFA.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF

4.2. Nadzor društava za osiguranje od strane HANFA-e

Hrvatsku industriju osiguranja nadgleda i regulira Hrvatska agencija za nadzor financijskih društava (HANFA). Do 2005. godine Direkcija za nadzor osiguranja, Hagen i Komisija za vrijednosne papire obavljale su djelokrug rada koji je tada pripao Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih društava. Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj povjerena je briga o nadzoru i regulaciji društava za osiguranje, zastupnika i posrednika u osiguranju, mirovinskih društava za osiguranje, investicijskim i mirovinskim fondovima, društava za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, te ostalih nebankovnih institucija, sudionika i agencija na tržištima kapitala.⁶⁷ Ona provodi nadzor nad subjektima nadzora kao što su pravne ili fizičke osobe koje posluju u djelokrugu nadzora Agencije.⁶⁸ Sheme bilance, računa dobiti i gubitka, izvještaja o novčanom tijeku i ostalim izvješćima kojima se uređuje poslovanje same djelatnosti osiguranja propisala je HANFA. HANFA se financira iz naknada za učinjene usluge iz njezine nadležnosti te iz naknada od prihoda i imovine subjekata nadzora. Problem se javlja kada naknada koja je naplaćena nije dovoljna za pokriće svih rashoda pa se takav manjak sredstava nadoknađuje iz državnog proračuna (od planiranih prihoda).⁶⁹

HANFA se financira iz:⁷⁰

- sredstava državnog proračuna,
- naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora, te
- naknada za pružene usluge iz djelokruga njezine nadležnosti.

Za svaku kalendarsku godinu HANFA je dužna sastaviti plan prihoda i rashoda, te taj plan dostaviti Ministarstvu financija. Administrativne pristojbe HANFA uplaćuje u korist državnog proračuna, a na kraju svake proračunske godine u slučaju viška prihoda nad rashodima, taj višak se uplaćuje u državni proračun.⁷¹

⁶⁷ Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007) Osiguranje i rizici. Zagreb: RRiF-plus, str. 37.

⁶⁸ Narodne novine (2018) Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga. Zagreb: Narodne novine d.d., čl. 2. stavak 2.

⁶⁹ HANFA. Naknade. Dostupno na: <https://www.hanfa.hr/o-nama/naknade/> [30. srpnja 2019.]

⁷⁰ Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007) Osiguranje i rizici. Zagreb: RRiF-plus, str. 37.

⁷⁰ Narodne novine (2018) Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga. Zagreb: Narodne novine d.d., čl. 2. stavak 2. čl. 20. stavak 1.

⁷¹ Ibid, čl. 20. stavak 1.

HANFA izdaje smjernice i odredbe kako bi se razjasnila određena ili tehnička pitanja koja su uključena u zakone ili kako bi odgovorila na smjernice Europske agencije za osiguranje i profesionalne mirovine (EIOPE). Nadzorna uloga HANFA-e prioritetno je očuvanje učinkovitog, poštenog i stabilnog tržišta osiguranja s ciljem zaštite potrošača i podupiranja snage i održivosti cjelokupnog financijskog sustava. Pored društava za osiguranje i reosiguranje, HANFA nadgleda i tisuće posrednika u osiguranju (agenti i brokeri) kao i rad Hrvatskog zavoda za osiguranje. Među glavnim odgovornostima HANFA-e je odobravanje licence društvima za osiguranje koja žele poslovati u Hrvatskoj. Ulaskom RH u EU, poduzeća koja imaju sjedišta u drugim zemljama članicama imaju mogućnost pružati svoje usluge bez potrebe njihove fizičke prisutnosti u toj zemlji.⁷² Nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje, burzama i uređenih javnih tržišta, središnjeg klirinškog depozitarnog društva, investicijskih društava i izdavatelja vrijednosnih papira, vezanih zastupnika, brokera, investicijskih savjetnika, investicijskih i mirovinskih fondova, društava za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, mirovinskih osiguravajućih društava Središnjeg registra osiguranika, Fonda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, Umirovljeničkog fonda i pravnih osoba koje se bave poslovima leasinga i faktoringa, osim ako ih banke obavljaju unutar svoje registrirane djelatnosti provodi HANFA.

Agencija ima svojstvo pravne osobe, samostalna je i odgovara Hrvatskom saboru.⁷³ Načelom transparentnosti, kojim se govori o tome da sve ugovorne odredbe u pisanom obliku moraju biti jasno i razumljivo napisane da bi bile prikladne za javnost, rukovodi se Agencija prilikom ostvarivanja ciljeva. Agencija jednako tako u svrhu ostvarivanja ciljeva izgrađuje povjerenje među sudionicima na financijskom tržištu te ona izvješćuje potrošače.⁷⁴

Radi prirode svoga poslovanja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje podložna su različitim rizicima, te zbog toga ona u poslovanju moraju koristiti Međunarodne standarde

⁷² EMIS Intelligence. Dostupno na:

https://www.emis.com/php/search/doc?pc=BK&dcid=641796385&range=365&sv=EMIS&query_entry=quick&search_mode=1&prod_filter=prod_HR&keyword=HANFA+supervision&title=0&rpp=15&advanced_keyword=%22%22&change_selected_countries=1&change_selected_indus=1&indu_local_class=naicsbyid&similar=hide&display=1&get_rest_results=1&controller=search&action=search&module=default&numresult=17 [31. kolovoz 2019.]

⁷³ HANFA. O nama. Dostupno na: <https://www.HANFA.hr/o-nama/> [23. srpnja 2019.]

⁷⁴ Hladika, M., Marić, M. (2014) Analiza investicijskog portfelja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130851>, str. 515.

bonitetnog nadzora za upravljanje rizikom i ograničavanje njihove izloženosti rizicima.⁷⁵ Agencije za nadzor osiguranja (u Republici Hrvatskoj - HANFA) moraju proučiti koje standarde će usvojiti u skladu sa veličinom i strukturom tržišta, vrstom poslovanja entiteta te u skladu sa pravnim okruženjem. Kako bi nadzorno tijelo koje obavlja nadzor nad društvima za osiguranje moglo učinkovito utvrđivati solventnost društava za osiguranje, Europska unija im nastoji osiguravati adekvatne instrumente za to jer se time želi ukazati na važnost solventnosti na individualnoj razini, a posebice na učinke gubitaka na društvo za osiguranje. Europska unija, također, brine o tome da transakcije unutar pojedine grupe nemaju utjecaj na solventnost društva za osiguranje i da ima utjecaj na financijsku skupinu. Sve rizike kojima su društva za osiguranje i reosiguranje izložena novi regulatorni okvir Solventnost II trebao bi ih otkrivati i otklanjati, povećavati otvorenost poslovanja svim sudionicima, društvo za osiguranje podupirati na upravljanje rizicima i unaprijediti odnos s nadzornim tijelom.⁷⁶

⁷⁵ Smjernice za identificiranje, mjerenje i praćenje rizika kojima je u svojem poslovanju izloženo društvo za osiguranje odnosno društvo za reosiguranje. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=9944> [04. listopada 2019.]

⁷⁶ Jurilj, M., Stipić, M., Česić, Z. (2015) Regulative Solvency II kao preduvjet poslovanja osiguratelja u Europskoj uniji – primjer Republike Hrvatske. Hrčak [online], 19 (1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/141942>, str. 118.

4.3. Revizija društava za osiguranje

4.3.1. Uvodne odredbe

Revizija predstavlja najobuhvatniji pregled poslovanja poduzeća. Potječe od latinske riječi "revidere" koja se prevodi kao naknadni pregled. Revizija je postupak u kojem se provjeravaju i ocjenjuju financijski izvještaji svih obveznika revizije te na temelju kojih revizori daju neovisno i stručno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova. Neovisni stručni revizori provode reviziju financijskih izvještaja u poduzećima, a ispituju i provjeravaju se izvještaji prethodne godinu u tekućoj godini. Drugim riječima, radi se o naknadnom ispitivanju.⁷⁷

Prema tijelu koje provodi ispitivanje, revizija se dijeli na internu i eksternu reviziju.⁷⁸ Interna revizija značajna je kao pomoć i podrška eksternim revizorima prilikom provođenja revizije. Internu reviziju provode organi poduzeća koji je objekt provođenja revizije na način da sami organiziraju i provode program revizije. Ispituje se efikasnost poslovanja poduzeća i efektivnost svih unutarnjih kontrola poduzeća. Kod interne revizije, za razliku od eksterne revizije, manje je značajno izražavanje mišljenja o objektivnosti i realnosti financijskih izvještaja. Interni revizori ne izražavaju mišljenje o realnosti i objektivnosti financijskih izvještaja, nego je njihov cilj poboljšanje efikasnosti svih poslovnih jedinica poduzeća.

79

Društva za osiguranje imaju nekoliko razloga za uvođenjem interne revizije.⁸⁰

- Potreba da sustav internih kontrola bude ugrađen u poslovanje društva,
- Potreba za prepoznavanjem rizika u poslovanju, sprečavanjem i smanjivanjem šteta

⁷⁷ Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 51-53.

⁷⁸ Ibid, str. 51-53.

⁷⁹ Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014) Interna revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 47.

⁸⁰ Bogićević, M. Interna revizija u osiguravajućim kompanijama. Dostupno na: <http://www.erevija.org/pdf/articles/ser/MirjanaBogicevic4-2010.pdf>, str. 42.

Slika 5. Temeljne odrednice kvalitete obavljanja revizije financijskih izvještaja

Izvor: Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 356.

Slika iznad prikazuje okvir za kvalitetnu provedbu revizije financijskih izvještaja, a navedeni okvir treba sadržavati barem tri komponente, u koje se ubrajaju: standardi, etika. unutarnji i vanjski pregledi kvalitete. Da bi se osigurala kontrola revizorova rada uključuju se donositelji standarda i regulatorna vlast.⁸¹ Osobe odgovorne za kvalitetu financijskih izvještaja dužne su u bilo koje doba održavati prihvatljivu razinu točnosti financijskog položaja poduzeća. Za čuvanje imovine, ali i za sprječavanje prijevara i pronevjera u društvu odgovornost preuzima rukovodstvo.

Prema objektu ispitivanja, revizija se dijeli na reviziju poslovanja i reviziju financijskih izvještaja. Revizija poslovanja jest interna revizija, a revizija financijskih izvještaja jest eksterna revizija. Između eksterne i interne revizije postoji veza jer se obje moraju pridržavati određenih pravila i zahtjeva koje revizija kao profesija nalaže. Eksterna revizija dužna je pridržavati se pravila koje propisuju Međunarodni revizijski standardi i kodeks etike za profesionalne računovođe, a internoj reviziji su propisani Međunarodni standardi za profesionalno obavljanje interne revizije i Etički kodeks. Interna revizija se provodi kako bi se

⁸¹ Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 356.

poslovanjem poduzeća što uspješnije i kvalitetnije upravljalo, a revizija financijskih izvještaja provodi se u skladu sa zakonskim propisima.⁸² Neke vrste revizije mogu provoditi i interni i eksterni revizori, dok neke revizije isključivo provode eksterni revizori. Stoga, reviziju financijskih izvještaja i reviziju poslovanja mogu provoditi i interni revizori i eksterni revizori, dok obveznu reviziju financijskih izvještaja provode isključivo eksterni revizori. Dok primjerice državnu reviziju isključivo smiju provoditi ovlašteni državni revizori.

Prema području ispitivanja, revizija se dijeli na komercijalnu i državnu reviziju.

Promatrajući zahtjeve koji proizlaze iz američke prakse vezane uz kvalitetu računovodstvenih informacija i zahtjeve koji proizlaze iz Međunarodnih računovodstvenih standarda u kontekstu kvalitete financijskih izvještaja nema značajnih razlika. Prije svega, kvaliteta financijskih izvještaja odnosi se na reviziju koja se bavi ispitivanjem i ocjenjivanjem realnosti i objektivnosti podataka u izvještajima.⁸³ Veliku ulogu ima i analiza financijskih izvještaja koja podatke sadržane u financijskim izvještajima pretvara u formu za donošenje odluka. Međusobno su povezani i uvjetovani revizija financijski izvještaji, analiza financijskih izvještaja i računovodstvo koje ih procesira.⁸⁴ Društva za osiguranja koja imaju sjedište u Republici Hrvatskoj, a koja su registrirana u skladu sa odredbama Zakona o trgovačkim društvima i Zakona o osiguranju obvezna su primjenjivati Zakon o računovodstvu.⁸⁵

Informacije moraju biti realne i objektivne, a ovdje bitnu ulogu ima sama revizija koja djeluje u pravcu ostvarenja efikasnih poslovnih odluka. Kako se revizija financijskih izvještaja bavi ispitivanjem realnosti i objektivnost financijskih izvještaja, time ona utječe na njihovu pouzdanost. Prije svega, kada revizori ispituju istinitost informacija, prvenstveno se misli na računovodstvene informacije. Funkcija interne (unutarnje) revizije je osiguravanje upravnom odboru poduzeća kvalitetne informacije o upravljanju rizicima i o učinkovitosti sustava unutarnje kontrole.⁸⁶

⁸² Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014) Interna revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 253.

⁸³ Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 153.

⁸⁴ Žager, K. et. al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia, str. 220.

⁸⁵ Narodne novine. (2018) Zakon o osiguranju. Zagreb: Narodne novine d.d.

⁸⁶ National Bank of Belgium. Dostupno na: <https://www.nbb.be/en/financial-oversight/prudential-supervision/areas-responsibility/insurance-or-reinsurance-13> [15. srpnja 2019.]

Člankom 271. Delegirane uredbe 2015/35 utvrđeno je da funkcija unutarnje revizije ispunjava sve sljedeće zadatke:⁸⁷

- a) uspostavljanje, provedba i održavanje plana revizije u kojem se navodi revizijski rad koji će se obaviti u nadolazećim godinama, uzimajući u obzir sve aktivnosti i cjelokupni sustav upravljanja društva za osiguranje ili društva za reosiguranje;
- b) primjene pristupa temeljenog na riziku za postavljanje prioriteta;
- c) izvješćivanje plana revizije upravi ili nadzornom tijelu;
- d) izdavanje preporuka na temelju rezultata obavljenog posla u skladu s točkom (a) i podnošenje pisanog izvješća o svojim nalazima i preporukama upravnom, upravljačkom ili nadzornom tijelu najmanje jednom godišnje;
- e) provjeru usklađenosti s odlukama koje donosi upravno ili nadzorno tijelo na temelju preporuka iz točke (d).

Prema zakonu o osiguranju, društvo za osiguranje može biti osnovano isključivo kao dioničko društvo ili kao društvo za uzajamno osiguranje, a društvo za reosiguranje kao dioničko društvo. Društvo za osiguranje mogu osnovati pravne i fizičke, domaće i strane osobe, te osobe država članica EU.⁸⁸ Društva za osiguranje i reosiguranje u Hrvatskoj isključivo mogu biti osnovana kao dionička društva. Društva za osiguranje i reosiguranje u Hrvatskoj isključivo mogu biti osnovana kao dionička društva. Prema Zakonu o osiguranju, članak 99. stavak 2. propisuje se da "vođenje poslovnih knjiga, evidentiranje poslovnih događaja na temelju vjerodostojnih knjigovodstvenih isprava, vrednovanje knjigovodstvenih stavaka i sastavljanje financijskih i ostalih izvještaja u skladu s ovim Zakonom i propisima kojima se uređuje poslovanje društva za osiguranje".⁸⁹ Društvo za osiguranje trgovačko je društvo, pravna osoba, koje mora sastavljati i javno objavljivati financijske izvještaje, voditi poslovne knjige i izvješćivati nadzorno tijelo od trenutka upisa u sudski registar.

Obvezi revizije za svaku poslovnu godinu podliježu godišnji financijski izvještaji društva za osiguranje, konsolidirani godišnji financijski izvještaji grupe osiguratelja u Republici Hrvatskoj, konsolidirani financijski izvještaji osigurateljnog holdinga, mješovitog osigurateljnog holdinga i konsolidirani godišnji financijski izvještaji grupe ako su članovi grupe

⁸⁷ Delegirana uredba Komisije (EU) 2015/35. [23. srpnja 2019.]

⁸⁸ Mićin, K. (2008) Računovodstvo osiguravajućih društava. Zagreb: Hasibo d.o.o., str. 7.

⁸⁹ Narodne novine. (2018) Zakon o osiguranju. Zagreb: Narodne novine d.d.

i nefinancijske institucije.⁹⁰ Revizorsko društvo provodi reviziju u skladu sa propisima koja propisuju nadležna tijela Republike Hrvatske i pravima Europske unije kojima se reguliraju revizija i računovodstvo.

Društvo za osiguranje potrebno je imenovati revizorsko društvo, koje će provoditi zakonsku reviziju financijskih izvještaja, do 30. rujna za poslovnu godinu koja će se revidirati. Glavna skupština društva dužna je to imenovanje izvršiti. Revizorsko društvo koje je s društvom za osiguranje potpisalo ugovor o reviziji dužno je najkasnije do 31. listopada tekuće godine obavijestiti HANFA-u. Također, revizorsko društvo dužno je dostaviti i plan obavljanja revizije, u kojemu trebaju biti sadržana područja koja će biti predmetom revizijskog ispitivanja i predviđeno trajanje samog postupka revizije.⁹¹ Ovlašteni revizori obvezni su revidirati financijske izvještaje društava za osiguranje, konsolidirane financijske izvještaje grupe osiguravatelja i konsolidirane financijske izvještaje koncerna osiguravatelja.

4.3.2. Revizorsko izvješće i ocjena revizora

Revizorsko izvješće obuhvaća mišljenje o temeljnim financijskim izvješćima te o dopunskim izvješćima. Pismo poslovodstvu koje revizor sastavlja treba sadržavati ocjene i preporuke vezane uz sve slabosti i nedostatke uočene tijekom provođenja postupka revizije društava za osiguranje odnosno reosiguranje, a koje revizorsko društvo upućuje upravi društva.⁹²

Revizorsko izvješće o obavljenoj reviziji sastavlja se u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS). Najvažniji dio revizorskog izvješća jest mišljenje revizora o cjelokupnoj reviziji financijskih izvještaja. Sastavlja ga i potpisuje ovlašteni revizor u svoje ime i ovlašteni predstavnik u ime revizorskog društva, odnosno samostalnog revizora. Isto tako, izvješću se prilažu svi financijski izvještaji koji su bili predmet revidiranja.⁹³

⁹⁰ Pravilnik o reviziji u društvu za osiguranje. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=6510> [23. srpnja 2019.]

⁹¹ Narodne novine. (2018) Zakon o osiguranju. Zagreb: Narodne novine d.d.

⁹² Mićin, K. (2008) Računovodstvo osiguravajućih društava. Zagreb: Hasibo d.o.o., str. 441.

⁹³ Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 356.

5. ZAKLJUČAK

Razvoj i stabilnost tržišta osiguranja ovise o razvoju i stabilnosti cjelokupnog financijskog sustava. Nacionalna, regionalna i globalna tržišta trebaju kreditne, depozitne i platne sustave, porezne planove, formiranje kapitala i ostale temeljne komponente financijskog sustava. Posljednjih godina u Republici Hrvatskoj, posebice od ulaska u Europsku uniju, razvijala se regulacija sektora osiguranja te obveza uključivanja zakonodavstva EU u nacionalni okvir. Prilagodba koja je imala najznačajniji utjecaj na razvoj osiguranja potaknuta je usvajanjem EU direktive Solventnost II koja je prenesena u nacionalno zakonodavstvo temeljem izmjena i dopuna Zakona o osiguranju koji su usvojeni 2015., a primjenjuje se od početka 2016. godine. Kada tržišta osiguranja djeluju transparentno temeljem odgovarajućih načela i praksi, sektor osiguranja bit će stabilan. Nedostatak odgovarajućih informacija može utjecati na tržišnu disciplinu.

Društva za osiguranje moraju imati kvalitetnu informacijsku podlogu za donošenje poslovnih odluka. Računovodstvene informacije postaju sve značajnije u suvremenim uvjetima poslovanja, preduvjet su za provođenje poduzetničkih funkcija, a osobito za planiranje i nadzor. Računovodstvo je odgovorno da pripremu kvalitetnih informacija koje su osim u funkciji upravljanja poslovanjem društava za osiguranje i u funkciji nadzora nad poslovanjem. HANFA, kao regulator tržišta osiguranja, ima neizostavnu ulogu u provođenju nadzora nad informacijama koje društvo za osiguranje priprema. HANFA provodi nadzor nad računovodstvenim praćenjem poslovnih događaja društva za osiguranje, financijskim izvještavanjem u skladu sa Zakonom o računovodstvu, Zakonom o osiguranju i Zakonom o tržištu kapitala uz obveznu primjenu MSFI-a. Poslovanje društava za osiguranje podložno je obveznoj zakonskoj reviziji. Revizorsko društvo provodi postupak revizije društava za osiguranje tako što sastavlja revizorsko izvješće za potrebe HANFA-e (tzv. dopunsko izvješće) te revizorsko izvješće sukladno Zakonu o reviziji.

POPIS LITERATURE

1. Bogičević, M. Interna revizija u osiguravajućim kompanijama. Dostupno na: <http://www.erevija.org/pdf/articles/ser/MirjanaBogicevic4-2010.pdf>, str. 42. [1. prosinca 2019.]
2. Consulatio. Dostupno na: <http://consulatio.eu/savjetovanje-planiranje-projektiranje/hrvatska/racunovodstveni-nadzor>
3. Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007) Osiguranje i rizici. Zagreb: RRiF-plus
4. Deloitte (2017) Džepni vodič kroz MSFI-jeve. Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-in-your-pocket-2017.html>
5. Deloitte (2017). Sedam razloga zbog kojih bi MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ trebao potaknuti vaš interes Dostupno na: <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-news-2017-6.html>
6. Deloitte (2018). MSFI 17 - Započnite s pripremom i implementacijom na vrijeme <https://www2.deloitte.com/hr/hr/pages/audit/articles/ifrs-news-2018-5.html>
7. EMIS Intelligence. Dostupno na: https://www.emis.com/php/search/doc?pc=BK&dcid=641796385&range=365&sv=E MIS&query_entry=quick&search_mode=1&prod_filter=prod HR&keyword=HANF A+supervision&title=0&rpp=15&advanced_keyword=%22%22&change_selected_countries=1&change_selected_indus=1&indu_local_class=naicsbyid&similar=hide&display=1&get_rest_results=1&controller=search&action=search&module=default&num_result=17 [31. kolovoz 2019.]
8. Ernst & Young (2018) Insurance contracts: Ready, set...Dostupno na: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/\\$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set/$FILE/ey-ifrs-17-insurance-contracts-ready-set.pdf)
9. Ernst & Young. How IFRS 17 affects insurers. Dostupno na: https://www.ey.com/en_gl/insurance/how-ifrs-17-affects-insurers
10. Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA). (2014) Smjernice za metodologiju procjena istovjetnosti koje provode nacionalna nadzorna tijela temeljem Direktive Solventnost II. Dostupno na: https://eiopa.europa.eu/Publications/Guidelines/EQ_Final_document_HR.pdf
11. Godišnji financijski izvještaj HŽ Putnički prijevoz d.o.o. Dostupno na: <http://documents.worldbank.org/curated/en/680041565182988228/pdf/Croatia-P147499-Sustainable-Railways-Project-IBRD-8501-HZP-entity-Audit-Report-2018-hr.pdf> [03. rujna 2019.]
12. Hladika, M., Matovina, H., Perčević, H. (2017) Računovodstvo financijskih instrumenata. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
13. Hall, M., (2010) Accounting information and managerial work, Accounting, Organizations and Society. London. Dostupno na: http://eprints.lse.ac.uk/28539/1/Hall_Accounting%20information%20and%20managerial%20work_2010.pdf [20. srpanj 2019.]
14. Hladika, M., Marić, M. (2014) Analiza investicijskog portfelja društava za osiguranje u Republici Hrvatskoj. Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/130851>

15. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. (2012) Izvještaj o provedenoj studiji kvantitativnih utjecaja (qis studiji) regulative Solvency II društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://www.HANFA.hr/getfile/38841/QIS%20studija%202013_2.PDF
16. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. Dostupno na: <https://www.HANFA.hr/o-nama/>
17. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. Naknade. Dostupno na: <https://www.hanfa.hr/o-nama/naknade/>
18. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. (2009) Tržište osiguranja priručnik. Dostupno na: <https://www.HANFA.hr/getfile.ashx/?fileId=39205>
19. Hočevar, M. (2008) Značenje troškova za planiranje i nadzor poslovanja (I. dio). RRiF
20. Izvješće komisije Europskom parlamentu Vijeću o primjeni Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) u pogledu nadzora grupe i upravljanja kapitalom u grupi društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2019:0292:FIN:HR:PDF>
21. Jurić, D. (2015) Sustav upravljanja u društvima za osiguranje prema Zakonu o osiguranju iz 2015. godine u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/917867.JURIC_DIONIS.pdf
22. Jurilj, M., Stipić, M., Česić, Z. (2015) Regulative Solvency II kao preduvjet poslovanja osiguratelja u Europskoj uniji – primjer Republike Hrvatske. Hrčak [online], 19 (1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/141942>
23. Klasić, K. (2003) Utjecaj psihologije pojedinca na izbor vrsta osiguranja. Hrčak [online], 54 (7-8). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/25484>
24. Mijoč, I., Kovač, R., Marijanović, M. (2011) Specifičnosti interne revizije u bankama str. 259. Hrčak [online], XXIV (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/76065>
25. Lončar, I. (2015) Važnost računovodstvenih informacija u suvremenom poslovnom odlučivanju – primjer Hrvatskog hotelijerstva. Hrčak [online], Posebno izdanje 2015, 2015. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/204413>
26. Mamić Sačer, I., Žager, K. (2008) Računovodstveni informacijski sustavi, Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
27. Mamić Sačer I. (2013) Information Technology and Accounting Information Systems' Quality in Croatian Middle and Large Companies. Hrčak [online], 37 (2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/111882>
28. Margret, Julie E. (2012) Solvency in financial accounting. New York; London: Routledge
29. Meter, M. (2006) Potreba intenzivnijeg korištenja i mogućnosti unapređenja računovodstveno informacijskih sustava u hrvatskim poduzećima. Hrčak [online], 57 (7-8). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/8447>
30. Mićin, K. (2008) Računovodstvo osiguravajućih društava. Zagreb: Hasibo d.o.o.
31. Miko, L. (1987) Osobitosti računovodstvenih informacija za informacijski sistem. Hrčak [online], 11. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/80366>
32. Miletić, A. (2012) Računovodstvo posrednika u osiguranju. RRiF

33. Moody, D., Walsh, P. (1999) Measuring The Value Of Information: An Asset Valuation Approach. Paper to be presented at the Seventh European Conference on Information Systems (ECIS'99), Copenhagen Business School, Frederiksberg, Denmark, Dostupno na: <http://www.info.deis.unical.it/zumpano/2004-2005/PSI/lezione2/ValueOfInformation.pdf>
34. Narodne novine (2016) Pravilnik o reviziji u društvu za osiguranje. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_08_78_1796.html
35. Narodne novine (2019) Zakon o računovodstvu. Zagreb: Narodne novine d.d.
36. Narodne novine (2015) Zakon o reviziji. Zagreb: Narodne novine d.d.
37. Narodne novine (2018) Zakon o osiguranju. Zagreb: Narodne novine d.d.
38. Narodne novine (2018) Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga. Zagreb: Narodne novine d.d.
39. National Bank of Belgium. Dostupno na: <https://www.nbb.be/en/financial-oversight/prudential-supervision/areas-responsibility/insurance-or-reinsurance-13> [15. srpnja 2019.]
40. Pentikainen, T. On the solvency of insurance companies. Dostupno na: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/18ACCF288E896FEFCEF85D44FEB51CBF/S0515036100009028a.pdf/on_the_solvency_of_insurance_companies.pdf
41. Perčević, H., Hladika, M. (2012) Utjecaj računovodstvenog tretmana naknadnog mjerenja financijskih instrumenata na financijski položaj i profitabilnost hrvatskoga bankarskog sektora Hrčak [online], 2. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/94170>
42. Primorac, Ž. (2018) Europeizacija načela solventnosti u hrvatskom osigurateljnem sustavu zaštite osiguranika i žrtava prometnih nesreća u slučaju stečaja osiguratelja. Hrčak [online], VIII (1). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/183850>
43. Proklin, P., Proklin, M. (2000) Računovodstveni nadzor potraživanja od kupca i dugova prema dobavljačima. Hrčak [online], XIII (1-2). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/200278>
44. Rodić, J. (1980) Računovodstvene informacije: metodologija i standardizacija. Subotica: Birografika
45. Sever Mališ, S., Tušek, B., Žager, L. (2012) Revizija – načela, standardi, postupci. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
46. Smjernice za identificiranje, mjerenje i praćenje rizika kojima je u svojem poslovanju izloženo društvo za osiguranje odnosno društvo za reosiguranje. Dostupno na: <http://www.propisi.hr/print.php?id=9944>
47. Službeni list Europske unije. (2010) DIREKTIVA 2009/138/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II). Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0138&from=EN>
48. Šverko Grdić, Z. et al. (2009) Solventnost poduzeća u Republici Hrvatskoj i u Europskoj uniji. Hrčak [online], 60 (5-6). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/38748>
49. Tušek B., Vašiček V., Žager L., Žager K. (2008) Osnove računovodstva - računovodstvo za neračunovođe. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

50. Tušek, B., Žager, L., Barišić, I. (2014) Interna revizija. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
51. Zelenić, M. (2015.) Računovodstvene informacije kao pretpostavka poslovnog odlučivanja. Završni rad. Koprivnica: Sveučilište Sjever
52. Žager, K. et. al. (2008) Analiza financijskih izvještaja. Zagreb: Masmedia

POPIS SLIKA

Slika 1. Razine kontrolnih postupaka	5
Slika 2. Opći model funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava.....	13
Slika 3. Međuzavisnost informacija i odlučivanja.....	16
Slika 4. Struktura Solventnost II.....	28
Slika 5. Temeljne odrednice kvalitete obavljanja revizije financijskih izvještaja.....	37

POPIS TABLICA

Tablica 1. Elementi kvalitete informacija	17
Tablica 2. Razvrstavanje poduzetnika sukladno Zakonu o računovodstvu.....	19
Tablica 3. Povezanost poslovnih modela i kategorija financijske imovine	21
Tablica 4. Razlika MSFI-a 9 i MSFI-a 17.....	23
Tablica 5. Lamfalussyjev proces usvajanja Solventnosti II	29

ŽIVOTOPIS

OSOBNNE INFORMACIJE

Omrčen Iva
Ulica Ede Murtića 2, 10000 Zagreb (Hrvatska)
+385 919458415
omrcen.iva@gmail.com

RADNO ISKUSTVO

30. srpnja 2019. – danas Asistent u odjelu revizije
Ernst & Young d.o.o., Zagreb (Hrvatska)
14. siječnja 2019.- 29. srpnja 2019. Studentski posao u odjelu revizije
Ernst & Young d.o.o., Zagreb (Hrvatska)
02. listopada 2017. - 12. rujna 2018. Studentski poslovi u računovodstvu
STIL PEKARNA d.o.o., Zagreb (Hrvatska)

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

05. studenog 2018.-danas Diplomski studij poslovne ekonomije
Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb (Hrvatska)
Smjer "Računovodstvo i revizija"
06. listopada 2014.-11. lipnja 2018. Sveučilišna prvostupnica ekonomije (univ.bacc.oec.)
Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb (Hrvatska)
02. rujna 2010.-24. svibnja 2014. Ekonomist
Prva ekonomska škola Zagreb, Zagreb (Hrvatska)
kolovoz 2011. UCL, London
Embassy CES (Summer School)

OSOBNNE VJEŠTINE

Strani jezici: Engleski
Komunikacijske vještine: Timski duh, komunikacijske vještine, odgovornost, preciznost
Digitalne vještine: vješto baratanje Office alatima (Word, Excel, Powerpoint)
Ostale vještine: atletika, tenis
Vozačka dozvola: B